

MESAJUL DE ROȘ HAȘANA 5738

adresat de Eminentă Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen
comunităților și credincioșilor evrei
din Republica Socialistă România

IUBIȚI FRAȚI ȘI SURORI,

Pline de zbucium sufletesc sînt zilele în care credinciosul evreu se pregătește să împlinească un nou an. Cu emoție, el răsfoiește în Seifer Hahaim „Cartea vieții”, un nou capitol. În definitiv, pe itinerarul acesta care leagă leagănul de mormint, Anul nou reprezintă încă un popas, încă o etapă care a fost străbătută și care nu se mai întoarce... O stație mai puțin în drumul spre cea finală, spre marea terminus...

Pe drept cuvînt, deci, Roș Hașana și Iom Kipur nu sînt calificate, ca celelalte zile festive din calendarul nostru religios, Iamim Tovim, zile de sărbătoare, de veselie, ci ele capătă în nomenclatura liturgică denumirea de Iamim Naraim „zile cutremurătoare”.

Cum să nu se cutremure biata ființă omenească atunci cînd, refugiindu-se din vălmășagul amestecului al cotidianului, apleacă urechea la glasul șofarului, al cornului de berbec care îi amintește de nimicnicia patimilor sale, de desertăciunea strădanilor sale ?!

Cum să nu se cutremure atunci cînd revizuindu-și faptele, gîndurile, sentimentele, el se înfățișează înaintea celei mai necruțătoare judecăți, aceea a propriei conștiințe ?

Tot ce am refutat în străfundurile acesteia, tot ce nu am cîntărit să mărturisim altora, lui Dumnezeu și nouă înșine, aducem în aceste zile la suprafață, spre a putea astfel scutura rîul care s-a cuibărit în noi, spre a împlini imperativul zilelor de an nou iudaic: Tikun — îndreptare.

An de an, calendarul iudaic se deschide prin Iom Hadin — zile de judecată, zile în care după ce am făcut Heșbon-Haneșef — bilanțul sufletesc, după ce am constatat că de săraci sîntem în fapte bune, că de cufundați am fost în greșeli și iluzii deșarte, avem putere de a împlini Tikun — îndreptarea.

Să ne îndreptăm nu numai pe noi, ca indivizi, ci să depunem întreaga strădanie spre a îndrepta societatea, orînduirea acestei lumi. Letakein Olam este obiectivul acestei celei mai splendide dintre bătălii pe care evreul o dă în pragul fiecărui an; aceea de a ingenunchia rîul din el și rîul din jurul său, aceea de a ameliora viața sa și a semenului său, aceea de a schimba — aici, în această lume și fără a aștepta aceea de după moarte — viața dăruită de Dumnezeu, spre a fi trăită în dreptate, în pace, în adevăr.

Iată pentru ce, deosebindu-se de celelalte zile festive ale anului, Roș Hașana și Iom Kipur nu au numai caracter specific evreiesc, ci sînt pătrunse de un spirit universalist. Bugăciunile noastre, în aceste zile, îmbrățișează destinul tuturor popoarelor. Evocarea lui Iom Harat Olam, a cosmogoniei, a startului acestei vieți, a universului, precum și aceea a mesianismului, adică a țelului spre care ea se îndreaptă, pe care o face șofarul este menită a ne înălța sufletește spre culmi nebănuite, pentru ca de acolo sub specia aeternitatis, prin prisma veșniciei, să înțelegem mai bine de ce fiecare an nou este pentru noi o

(Continuare în pag. V-a)

Eminentă Sa a primit delegația Camerei Reprezentanților din Congresul S.U.A.

În ziua de 11 august a.c. Eminentă Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a primit delegația Camerei Reprezentanților din Congresul S.U.A. condusă de d. *Joshua Eilberg*, președintele Subcomitetului pentru emigrare, cetățenie și drept internațional. La primire, care s-a desfășurat într-o atmosferă foarte cordială, au luat parte conducerea Federației și a Comunității evreilor din București.

A fost de față d. *Harry G. Barnes, jr.*, ambasadorul S.U.A. la București.

Eminentă Sa a înfățișat viața și realizările obștei evreiești din România, subliniind condițiile de deplină libertate religioasă, egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor, indiferent de naționalitate, rasă sau credință religioasă. Expunerea a fost urmărită cu cel mai viu interes, congressmanul Eilberg punînd numeroase întrebări, la care a primit răspunsuri pe deplin satisfăcătoare.

Cu prilejul noului an 5738
adresăm cititorilor noștri
tradiționala urare

שנה טובה

Un an bun, sănătate, pace
și prosperitate.

Plecarea în străinătate a Eminenței Sale și d-nei dr. Rosen

În ziua de 31 august a.c. Eminentă Sa d. Șef rabin și d-na dr. Rosen au părăsit țara, spre a întreprinde o scurtă călătorie în străinătate. La invitația conducerii comunității evreiești din Cehoslovacia Eminentă Sa va lua parte ca vorbitor principal la ceremonia anuală de comemorare a victimelor nazismului, organizată pe locul unde a funcționat lagărul de la Theresienstadt.

Continuîndu-și călătoria, d-na și d. Șef rabin vor pleca apoi în Anglia, unde la invitația Șef rabinului Immanuel Jacobovitz și a unor importante organizații evreiești pistorul nostru spiritual va rosti mai multe conferințe la Londra și Manchester, spre a deschide anualul „Kol Nidre Appeal”.

De asemenea, la invitația lordului Fisher of Camden, președintele organizației centrale a evreilor britanici „Board of Deputies of British Jews”, Eminentă Sa va face, în cadrul unei reuniuni a fruntașilor iudaismului englez, o expunere asupra situației comunităților evreiești din România.

Pe aeroportul internațional Otopeni au venit să-i conducă și să le adreseze urarea de drum bun d-nii: prim-rabin *I. M. Marilus*; *Emil Sechter*, secretar general al F.C.E.; *Daniel Segal*, președintele Comunității evreilor din București; *Victor Rusu*, prim-redactor al „Revistei cultului mozaic”; *Sami Edelstein*, președintele secției asistență; *Theodor Blumenfeld*, președintele secției administrative, *Iosif Bogdan*, consilier, precum și președinți de temple și sinagogi.

Domnul Menahem Beghin, prim-ministrul statului Israel, oaspete al obștei noastre

„Din ziua în care a fost proclamat statul Israel n-am mai trăit clipe atît de emoționante ca cele de azi”. Această afirmație făcută de domnul Menahem Beghin îndată după solemnitatea de la Templul coral, vineri seara, și reluată apoi de cîteva ori în diferite alte momente, caracterizează, credem, cel mai bine această vizită memorabilă. Întreprinzînd această vizită la invitația oficială a guvernului român, prim-ministrul statului Israel a considerat necesar de a folosi prilejul pentru a cunoaște îndeaproape și viața și înfăptuirile obștei evreiești. La rîndul ei, comunitatea noastră, mișcată de atenție, l-a primit cu demnitate, respect și min-drie. Mindria de a se putea înfățișa și cu acest prilej în adevărată ei lumină, de comunitate autentic evreiască, păstrătoare și continuatoare a unei tradiții de peste 5 secole, ce-și continuă existența, după perioada teribilă a fascismului, în condițiile de deplină libertate garantată de constituția și legile statului socialist. Mindria fiecărui dintre membrii săi, care-și afirmă fără echivoc loialitatea cetățenească față de România socialistă, patrie bună pentru toți fiii săi, și în același timp atașamentul față de Tora, față de religia, cultura și valorile noastre iudaice.

Acestor simțăminte le-a dat expresie, din primul ceas, Eminentă Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, prezent, împreună cu d-na, la ceremonia primirii oficiale, pe aeroportul internațional Otopeni, în dimineața zilei de 25 august 1977. După ce a dat mina și s-a salutat cordial cu domnul prim-ministru Manea Mănescu și celelalte persoane oficiale venite în întâmpinare, d. Beghin s-a apropiat de d. Șef rabin, de care-l leagă o veche prietenie, l-a îmbrățișat și i-a adresat mulțumiri pentru că a consimțit să contramandeză călătoria prevăzută anterior a o întreprinde în aceste zile în străinătate, „Baruh Hašem iom-iom, Lăudat fie Dumnezeu în fiecare zi!” cu acest verset l-a salutat Eminentă Sa pe înaltul oaspete, subliniind astfel șirul de miracole de care ne-a învrednicit pe noi, generația din urmă a holocaustului și prima generație a izbăvirii: miracolul de a fi supraviețuit genocidului nazist, de a putea primi pe prim-ministrul statului Israel ca cetățeni liberi ai unei țări socialiste.

LA MONUMENTUL MARTIRILOR

O oră după sosirea la București d. prim-ministru Beghin și-a început activitatea oficială. După ceremonia depunerii unei coroane de flori la monumentul luptătorilor pentru libertate și socialism, convoiul oficial s-a îndreptat spre cimitirul evreiesc de pe șoseaua Giurgiului, unde se află monumentul ridicat întru memoria celor 769 de frați și surori de pe vasul „Struma”. În februarie 1942, în plină bezna fascistă, ei au pierit de moarte de martiri, după luni de coșmar, strigătul lor nefiind auzit de nimeni în „lumea liberă” de limanul căreia izbutiseră să se apropie. În valurile înghețate ale Mării Negre ei și-au găsit o moarte înfiorătoare, în drumul lor spre țărîmul Țării sfinte, către care năzuiau.

În fața monumentului se afla o gardă de onoare formată din tineri și tinere de

VICTOR RUSU

(Continuare în pag. VI-VII)

Vineri 26 august, orele 17,30... Insoțit de Eminentă Sa, d. Menahem Beghin își face intrarea solemnă la Templul coral.

Fost-a El Greco de origină evreiască?

Despre marele pictor spaniol s-au scris mii de pagini. Zilele acestea a apărut și la noi, în editura „Meridiane”, în traducerea subsemnatului, un cseu intitulat „El Greco și Toledo” de Gregoria Maranon.

În acest eseu, autorul vorbește nu atât despre opera artistului, ci cu precădere despre atmosfera din Spania secolului XVI. Cartea încearcă să explice ce anume l-a atras pe Domenico Teotocopoulos să se stabilească în orașul Toledo și felul în care ambianța l-a transformat pe cretan într-un autentic și mare pictor spaniol, unul din marii artiști ai tuturor timpurilor.

În acest volum se fac aluzii că acest faimos pictor nu este exclus să fi fost de origină evreiască.

Tema influenței evreiești în viața Spaniei medievale a fost și continuă a fi amplu dezbătută. Se știe că evreii se aflau în număr mare în peninsula iberică, deținând poziții importante în sferă importantă, printre care în comerț, încasarea impozitelor, activitatea bancară, exercitarea medicinei.

Printre centrele cu o vie viață evreiască se numără și orașul Toledo. Potrivit unei legende, însuși numele orașului ar fi provenit de la ebraicul Toledot — orașul generațiilor — nume dat de evreii fugiți de Nabucodonosor, după dărămarea primului templu. Acest oraș a constituit centrul spiritual al sefardimului. Atât de puternică a fost amprenta sefardă, încât nici pînă azi nu s-a șters din ambianța orașului.

În acest oraș s-a stabilit genialul cretan. După cum se știe, cauza venirii lui El Greco la Toledo este învăluită în mister. Un mister la care el însuși a contribuit. Într-o zi, întrebat de Inchiziție de ce și-a ales orașul Toledo drept reședință, el a răspuns: „Nu sînt obligat să spun de ce am venit la Toledo”. Ceea ce se știe sigur despre el este că s-a născut în Creta, insulă în care pe lângă bizanțini, musulmani și alte seminții, se afla și o destul de numeroasă populație evreiască. Autorul grec Averts Alma spune despre pictor: „Cu siguranță că nu a avut numai singe grecesc”, și mai departe adaugă „Printre neamurile despre care ne vorbește Homer, locuitorii ai insulei mediteraneene Creta, există unul care a lăsat o urmă neștearsă asupra picturii: „neamul evreiesc”. Așadar originea lui El Greco este învăluită în mister. Iar misterul persistă și în legătura cu noua sa existență. De ce s-a instalat la Toledo, orașul în care se afla faimoasa sinagogă El Transito, înălțată de Samuel Levi, ministrul de finanțe și prietenul regelui Pedro el Cruel (1334—1369)? De ce s-a

instalat în cartierul maranilor, al evreilor convertiți cu de-a sila și formal? Și de ce cercul său de prieteni era alcătuit exclusiv din acești convertiți sau din susținătorii lor ca: frații Govarrubias, Francisco de Pisa, Góngora, Lope de Vega?

Desigur, a trăi într-un cartier evreiesc și a avea chiar prieteni evrei nu înseamnă a avea afinități și origină evreiască. Dar iată ce ne spune autorul, Gregoria Maranon, printre altele: „Felul de a picta al artistului nu era pe placul lui Filip II, deoarece era lipsit de realism”. La el domina ceea ce autorul numește „senzul norilor, al obscurității, al nopții, atât de dorit de mistici, mai ales de Sfînta

STUDII DESPRE HOLOCAUST

Un centru pentru studiul problemelor holocaustului a fost înființat pe lângă Ieșiva Flatbush din Brooklin-New York. Fondatorul centrului, dr. Yaffo Eliah, el însuși supraviețuitor al holocaustului, sublinia că dorește ca institutul pe care îl conduce să servească documentării și cercetării aspectelor problemei holocaustului. În acest scop este în curs de imprimare pe benzi o istorie a holocaustului așa cum rezultă din povestirile unor supraviețuitori. Pînă în prezent s-au imprimat peste 1 000 de ore de interviuri, scrisori, povestiri, reportaje. S-a colecționat și un număr important de fotografii, hărți, imprimate.

Sînt în curs acțiuni de culere a mărturiilor soldaților americani care au participat la eliberarea regiunilor în care se aflau lagăre de concentrare. Sub îndrumarea colonelului Walter J. Felenz care a condus unitatea ce a eliberat Dachau-ul s-au expedit chestionare la peste 1 000 de membri ai diviziei Rainbow.

Teresa de Jesus (fiica unor părinți evrei convertiți). Și, adăugă tot el, norii sînt de inspirație evreiască și derivă din Vechiul Testament. Și — mai departe — toate peisajele pictate de El Greco nu sînt decît peisaje onirice, aproape ireale, cu accentul teribil al Sinaiului.

La întreținerea misterului El Greco și la versiunea posibilei sale origini sau afinități evreiești, a contribuit maniera sa de a picta, sau mai exact unele detalii ale stilului său inimitabil, ca de pildă miinile personajelor sale. Să luăm de exemplu „Cavalerul cu mina la piept”. În acest tablou, mina atrage întreaga atenție a privitorului. Degetele acestei miini au o poziție anormală, nefrească: degetul gros este ridicat, cel mare și inelarul împreună, iar separați net de ele, arătătorul și cel mic. Poziția aceasta deliberată apare într-o multime de tablouri ale picturului. Ce semnifică aceasta? Este oare un mesaj al maestrului, revelația unui secret, o comunicare isoterică, un mesaj cabalistic? A urmărit El Greco să-și arate în acest mod criptic originea sa evreiască, bătîndu-și joc de inchiziții?

Căci poziția acestor degete amintește în mod tulburător de sacerdoții evrei — Cohanim — care cu fața și miinile acoperite de „talet” își înalță miinile invizibile pentru credincioși, și-și desfășoară degetele exact așa ca în pinzele lui El Greco. „Miinile lui El Greco reproduc gesturile și riturile israeliților”, afirma R. Ferreres și Oppenheim.

De aceeași părere este și publicista Sarah Leibovici, care în recenta ei lucrare „El Greco este purtătorul unui secret?” spune că l-a invitat pe rabinul Leon Askenazi să interpreteze poziția miinilor personajelor lui El Greco. Iată răspunsul: „Este vorba de semnul Pentagrammei sau de steaua cu cinci colțuri... Este un semn cabalistic bine cunoscut în tradiția evreiască... Și este desigur evident că în epoca aceea, în Spania, tradiția cabalistică era evreiască”.

La cele arătate pînă acum se adaugă încă un amănunt biografic deloc neglijabil anume că soția neoficială a lui El Greco, era marană. Toate capetele de ingerie sînt variante ale aceluiași tip de femeie: evreica toledană — orientală, palidă, cu gîtul de porumbiță. Tip de femeie care și astăzi se poate vedea pe străzile Toledo-ului.

Toate aceste date le invocă cei ce acreditează ideea originii evreiești a lui El Greco. Sau, ca să relevăm interogația unui alt publicist B. Leon: să fi fost marele pictor un sefard nostalgic al patriei ancestrale, să-l fi dus nostalgia în mod inexorabil în cel mai evreiesc din orașele spaniole: Toledo? Sînt întrebări care-și așteaptă încă răspunsul definitiv.

ESDRA ALHASID

MESAGERII CINTECULUI ȘI DANSULUI

Ansamblul folcloric „Maramureșul” a întreprins un turneu în Venezuela. La spectacolul de gală, susținut la Caracas, au asistat personalități ale vieții culturale-științifice, membri ai corpului diplomatic etc. Spectacolul s-a bucurat de un deosebit succes.

O altă formație românească, ansamblul „Briulețul” din Constanța, a susținut mai multe spectacole în Turcia, în cadrul Festivalului de artă și cultură din zona Mării Marmara. Programul variat, de înaltă ținută artistică, s-a bucurat de un succes deosebit.

REUNIUNE ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ

Sub auspiciile universității „Al. I. Cuza” din Iași s-au desfășurat și în vara aceasta cursurile „Natura și omul în Carpații orientali”. Ca și în anii precedenți, au luat parte cadre didactice, cercetători științifici, studenți din țară și străinătate. Cursanților le-au fost create condiții pentru depășirea documentare în Carpații răsăriteni și în podișul Moldovei.

NOI OBIECTIVE INDUSTRIALE

În primul semestru al acestui an, trusturile și întreprinderile specializate din cadrul Ministerului construcțiilor industriale au predat beneficiarilor și au pus în funcțiune — integral sau parțial — un număr de 136 de noi capacități importante de producție. În acest răstimp, industriile metalurgică și constructoare de mașini și-au sporit baza materială cu 15, respectiv 38 de noi capacități. Astfel, la întreprinderea „Republica” din București a început să producă înainte de termen o nouă secție de țevi trase la rece, la „Unio” din Satu Mare — o capacitate de piese de schimb. La întreprinderea de autoturisme din Pitești — dezvoltarea forței etc.

MUZEUL SATULUI BĂNĂȚEAN

La marginea municipiului Timișoara se află în curs de amenajare un autentic muzeu al satului bănățean, reprezentativ pentru această zonă geografică a țării. Gospodăriilor existente pînă acum li s-au adăugat alte construcții, printre care o primărie tradițională achiziționată din satul Sărăzani precum și o „casă națională” (cămin cultural) din comuna Babșa. Ambele sînt de o arhitectonică specifică construcțiilor rurale bănățene de la începutul acestui secol.

IZVOR DE SĂNĂTATE

„Stinceni” este denumirea unui nou sortiment de apă minerală îmbuteliată la stațiunea inaugurată recent în localitatea cu același nume din munții Gurghiuului, județul Mureș. Această apă minerală este similară prin compoziție cu cea de Borsec, fiind indicată într-o gamă largă de afecțiuni cum sînt: gastrita și colita cronică, forme de diabet zaharat etc.

AL 3-LEA ZWEIG

Mar Zweig, dramaturgul care și-a sărbătorit în Israel cea de-a 85-a aniversare, este numit în cercurile literare al 3-lea Zweig. Celălalt era, firește, Arnold Zweig, cu care nu avea nici un fel de rudenie și Ștefan Zweig, de care îl lega o filiație destul de îndepărtată. I se mai spune și „dramaturgul maranilor” pentru că „Maramureșul” a fost cea mai reprezentativă din cele 23 de piese pe care le-a scris. La acea vreme, în 1938, în fața valului de teroare rasială și religioasă declanșat de naziști, drama — a cărei acțiune se petrece în întunecata epocă a inchiziției medievale — devenea de o zguduitoare actualitate. Dar nici actualitatea efectivă n-a rămas fără ecou în creația lui Mar Zweig. Astfel, încă în timpul războiului i s-a reprezentat în Olanda, sub ocupație și în condiții neobișnuite, piesa antinazistă „Zbuciumul sufletelor”. Apoi, în Finlanda „Ghetoul Varșoviei”.

Originar din Cehoslovacia, s-a stabilit în Eretz Israel în 1938, cam în același timp cu Mar Brod, cu care era prieten și care îl aprecia mult opera. Începutul activității sale literare aici l-a reprezentat lucrarea „Davidia”, inspirată din greutățile începuturilor de constituire a kibufurilor. Drama cu subiect biblic, „Saul”, a fost scrisă într-o versiune ebraică pentru Habima și într-una germană, care s-a reprezentat pe scene din străinătate.

Opera lui Mar Zweig este, în ansamblul ei, pătrunsă de spirit umanist. Chiar dacă unele din piesele pe care le-a dăruit publi-

Varia-Varia

cului în peste jumătate de secol de creație literară ar părea desuete spectatorului de astăzi — se scrie în prefața la cele două volume apărute de curind în limba germană la o editură vieneză — ele continuă să emoționeze și să intereseze.

La venerabila aniversare, dramaturgul aprecia el însuși că, dacă privește în trecut, cu toate că nu s-a bucurat de satisfacții materiale deosebite sau de cine știe ce succese răsunătoare, se consideră pe deplin răsplătit pentru că a reușit să rămână credincios convingerilor sale, să modeleze creația sa literară în conformitate cu aceste convingeri. Ceea ce, firește, nu este pușin.

GENEZA UNEI PIESE

Teatrul londonez „Octagon” a prezentat în premieră piesa „No Pasaran” de Dave Holman. Mai multe teatre britanice s-au arătat interesate de această lucrare și ea va fi reprezentată și pe alte scene din Anglia.

„No Pasaran” este povestea unui boxer evreu, originar din Germania. În perioada prehitleristă, curcise oarecare notorietate și fusese desemnat să participe la olimpiada din 1936, care, după cum se știe, s-a desfășurat la Berlin. Dar hitleristii i-au interzis să mai urce pe ring. În aceste condiții s-a anga-

jat ca sparring partner al unui din componenții lotului britanic. După terminarea olimpiadei, englezul l-a invitat pe colegul său să-l urmeze în Anglia. Aici, amândoi au participat nu numai la dispute sportive, ci și la combaterea fascismului. După un timp, boxerul evreu, muncit de grija pentru părinții săi, a hotărît să se reîntoarcă în Germania, spre a încerca să-i ajute. A trecut războiul și englezul, care nu-și uitase prietenul, s-a dus și el în Germania pentru a-l căuta. A aflat însă că fusese deportat împreună cu familia sa într-un lagăr de concentrare, de unde nu s-a mai întors.

Acesta este, pe scurt, subiectul. Autorul, neevreu, explică astfel geneza piesei sale. Prin anii 50, cînd avea doar nouă ani, a văzut un program de televiziune, probabil unul din primele transmise. Era vorba de un documentar consacrat lagărelor de concentrare. Impresia a fost atât de puternică, încît l-a urmărit continuu. Încă din timp cînd era elev de liceu și-a pus în gînd să trateze subiectul într-o lucrare literară. L-a discutat adesea cu colegii ai săi și, încetul cu încetul, subiectul începea să se cristalizazeze. Firește, pe parcurs ideile inițiale au suferit schimbări; dar elementul de bază a rămas neschimbat: piesa trebuia să reprezinte un protest împotriva celor ce au lăsat ca ororile naziste să se înfăptuiască.

ROȘ HAȘANA 5738

ראש השנה תשל"ח

...Această zi este sfântă pentru
Cel Etern

TIȘRI

Roș Hașana și Iom Kipur, sint cele mai mari sărbători evreiești. Nimic nu e comparabil cu profunzimea gândurilor și a emoției pe care le suscită aceste zile. În Pentateuch, Anul Nou este denumit „Ziua trimbiței”; „Și în luna a șaptea în prima zi a lunii, veți avea o zi sfântă; nu veți face atunci nici un fel de muncă, va fi o zi pe care s-o vestiți prin sunetul trimbiței” (Numeri XXIX, 1). Care este semnificația și caracterul acestui sunet din trimbiță? Într-un alt pasaj din Pentateuch găsim o aluzie, bine cunoscută, a unei astfel de interpretări referitoare la această sărbătoare (Levitic XXIII, 24): „În luna a șaptea, în întâia zi a lunii, simbăta s-o prăznuiți cu pomene, cu sunet de trimbiță și cu adunare în sfântul meu lăcaș”.

Aceasta este tot ce ne spune Biblia în legătură cu sărbătoarea noastră, dacă ne mărginim la mențiunile mai sus arătate. Și e de mirare că toată bogăția gândirii și a simbolurilor ce caracterizează Roș Hașana nu se află evocată în scrierea sfântă, în documentul de bază al vieții noastre religioase și naționale. Pentru a cunoaște care sint capitolele biblice care tratează acest subiect al zilei de Roș Hașana, trebuie mai întâi să definim ideile principale ce caracterizează această sărbătoare așa cum ea este sărbătorită astăzi e posibil să-i fixăm fizionomia, într-un mod foarte limpede, după anticile rugăcuni care se rostesc astăzi în toate colectivitățile evreiești din lume. Toate aceste idei gravitează în jurul unei noțiuni centrale de la care derivă: *domnia lui Dumnezeu*. Așa cum există după Mișna, un an nou special pentru regii temporari, tot astfel Roș Hașana este, ca să zicem așa, ziua sacră a încoronării Celui Atotputernic, Cel Etern este „Regele întregii lumi”. Dar împărăția lui Dumnezeu nu e încă perfectă. Oamenii continuă a se manifesta dușmănos unul față de celălalt, în loc să fie uniți într-o singură mare familie.

Iată de ce la început de an nou ne gândim, în primul rând la viitor, la reînnoirea lumii sub domnia Celui de sus. Căci, după cum scrie în ritual: „*Inspiră deci frica de Tine, Dumnezeule nostru Etern, tuturor creaturilor Tale și respectul față de Tine și de tot ce Tu ai creat... pentru ca să fie tot un singur mănunchi, pentru a îndeplini voința Ta, în mod sincer... Acordă onoare poporului Tău, glorie aceluia care Te venerază... Și toată răutatea se va risipi ca un fum când Tu vei pune capăt domniei arbitrariului în lume*”. Dumnezeu va putea reînnoi lumea în viitor, așa cum a creat-o pentru prima dată, în trecut. De aceea, ziua aceasta, când anul se reînnoiește, evocă în același timp și crearea lumii în nouitatea sa: „*Această zi este începutul operei Tale: comemorarea primei zile*”. Divinitatea care a creat, tot ea e aceea care judecă și stăpânește. În această zi Atotputernicul trece în revistă toate creaturile Sale și chibzuește la destinul tuturor oamenilor și a tuturor țărilor.

Dar n-am epuizat încă toate ideile legate de această sărbătoare. De exemplu, n-am vorbit încă despre sacrificarea lui Ithac, al cărui rol e primordial, în special în ritual spaniol și iemenit. Credem însă că noțiunile pe care le-am subliniat sint cele mai importante și cele mai caracteristice de Roș Hașana. Fiecare din aceste idei se află întrunite în Biblie într-un singur loc, referindu-se la practica specifică și, conform Pentateuchului, la Roș Hașana; sunarea trimbiței.

Cartea din Biblie consacrată rugăcunii este cea a Psalmilor. În mod practic, există mai mulți psalmi al căror conținut este conform definiției luate din ritualul Anului Nou. E vorba, în primul rând, de Psalmul XLVII, ale cărui legături cu Roș Hașana sint confirmate de faptul că un anumit număr de versete se recită în aproape toate riturile cu ocazia suflării din șofar. Mai există și alte texte ca în Psalmii XCVI-XCIX, precum și în altele. Iată câteva versete: „*Toate popoarele, bateți din mini, scoateți către Dumnezeu strigăte de fericire. Căci Cel*

Etern de foarte sus și de temut este un rege mare pe întreg pământul. El supune popoare și subjugă națiuni. El ne alege domeniul nostru, mândria lui Iacob pe care îl iubeste. Dumnezeu e urcat în trimbiță. Cel Etern, în sunetul ei, Dumnezeu a început să stăpânească popoarele. Dumnezeu s-a așezat pe tronul Său divin”. (XLVII). „Spuneți printre popoare: Cel Etern a început să domnească, universul de asemenea s-a consolidat și nu va mai șovăi. El va judeca popoarele cu dreptate” (XCVI).

„*Cu trimbițe și în sunetul ei, scoateți strigăte de bucurie înaintea Regelui, Eternul. Să vuie marea și tot ce e în ea, universul și toți locuitorii, în fața Celui Etern care a venit să judece pământul. El va judeca universul în spiritul dreptății și popoarele în cel al egalității” (XCIV).*

Iată deci către ce tindem: domnia lui Dumnezeu pe întreg pământul și asupra tuturor popoarelor. Mai rămâne totuși o deosebire. Poetul psalmilor în ardărea sentimentelor sale, vede ultima zi ca și cum ar fi venit deja. Dumnezeu a domnit, spune el textual, adică a început deja să domnească această domnie a viitorului, conform profeției lui Ezechiel: „*Cel Etern va deveni regele întregului pământ*”. După psalmi, „*Dumnezeu s-a așezat pe tronul său divin*”, suirea Sa pe tron a avut loc chiar astăzi. În termenii mai moderni am putea spune: lumea perfecțiunii apare și se realizează în lumea realității sub forma unei sărbători: în trimbița de bucurie a sărbătorii, poetul sugerează că domnia dreptății și a păcii a și început. Aceasta ne permite să înțelegem sensul inițial al sunetului din cornul special de Roș Hașana: e un corn regal, cu alte cuvinte un sunet de corn în cinstea întronării Regelui divin, așa cum era obiceiul la regii lui Israel. De exemplu când Absalom s-a revoltat contra tatălui său, el a trimis emisari în toate triburile din Israel pentru a le spune: „*Când veți auzi sunetul cornului să spuneți: Absalom a devenit rege*”. Când David a consimțit ca Solomon să-i urmeze la tron, a dat ordin să fie condus în valea Gilhon și să fie uns rege, a declarat: „*Și veți suna din corn și veți spune: trăiască regele Solomon*”. Când Jehu a obținut coroana, oamenii lui și-au aruncat hainele la picioarele sale și au sunat din corn strigând: „*Jehu e rege*”.

În timpurile noastre, întâmpinăm Noul An, amintindu-ne de cuvintele încurajatoare ale lui Nehemia: „*Această zi este sfântă pentru Cel Etern Dumnezeuul nostru. Nu fiți în dolu și nu plîngeți. Mergeți de mincați și beți și trimiteți și aceluia care n-au. Căci această zi e sfântă pentru Dumnezeuul nostru. Și nu fiți triști, căci credința în Dumnezeu este sprijinul vostru.*”

GLOSE DE ROȘ HAȘANA

CARTEA VIETII

Tradiția spune că fiecare om își inscrie singur, zi de zi, faptele sale în Cartea vieții: Faptele bune — pe o filă imaculată, de lumină; faptele rele — pe o filă neagră, de întuneric. În ziua de Roș Hașana se face bilanțul. Cel ale căror fapte bune întrec pe cele rele, nu mai sint judecați în ceruri. Comportarea lor îi inscrie pe fila vieții și a binelui pentru anul care începe. Ceilalți vin toți în fața judecății divine.

CUVINTUL ȘI FAPTA

Păcatul unui om, spune tradiția, nu-i aduce întodeauna pedeapsa. Prin voința sa, omul poate schimba hotărârea divinității. Această voință trebuie să-și găsească expresie întreită în *pocăință, rugă, binefacere*.

Dacă omul regretă în mod sincer faptele sale rele și se hotărăște să nu mai caale pe calea răului, atunci se poate ruga Domnului. Ruga nesinceră nu e primită. Pocăința și ruga trebuie să fie însoțite de fapta bună. Căci nu vorbirea și gândul sint importante, ci fapta. Numai prin împlinirea acestor trei precepte, credinciosul se poate aștepta la grația Atotputernicului. De aceea, Roș Hașana e numită și Ziua Amintirilor, pentru că în această zi sintem datori să ne aducem aminte de toate faptele noastre. Cu fapta trebuie să ne prezentăm în fața judecății divine și nu numai cu vorba, oricât de impresionantă ar fi cuvintele rugilor.

Există două forme deosebite de a-l întâlni pe Dumnezeu: în viața noastră proprie, prin intuiție sau în natură și în marile noastre evenimente istorice.

Sărbătorile de toamnă, sărbătorile lunii Tișri, sint consacrate formeii dintii, în timp ce sărbătorile de primăvară sint consacrate celei de a doua. Din această pricină calendarul evreiesc are un an dublu, două feluri de a calcula timpul, Primăvara, luna *Nisan*, care este „prima dintre lunile anului” (Ieșirea, XII, 2) și care începe cu trezirea naturii la viață, concordă cu mersul corpurilor cerești — luna și soarele. Este o porțiune determinată a duratei, este timpul convențional care măsoară fenomenele exterioare ale vieții noastre.

Roș Hașana: începutul anului, reprezintă pentru noi ideea de timp — partea de viață legată de eternitate. Cum timpul și spațiul sint vide, noi trebuind să le umplem cu realități, viața noastră rămâne și ea vidă dacă nu o folosim pentru a recuștiga eternitatea.

Calendarul evreilor este totodată catehismul lor. Roș Hașana, prima sărbătoare din luna Tișri, ne învață că sintem ființe morale, raționale și libere, pentru că *Dumnezeu a făcut din om aproape egalul făpturilor divine* (Psalmi VIII, 6). Iar datorită sa este de a se desăvârși făcând binele, exercitându-și voința în lupta pentru virtute, împotrivindu-se patimilor, pășind pe calea adevărului, a dreptății și a iubirii; este datorită supremă a vieții noastre. Dacă nu o respectăm, „*viața noastră dispăre ca umbra fugară și trece ca un vis*”. (Liturgia de Roș Hașana). Acest scurt răstimp, care de fapt este singura noastră proprietate între „*puberea din care venim și cea în care ne ducem*,” (rugăciunea de Roș Hașana), ne este dat pentru a îndeplini această sarcină. Dacă nu profităm de timpul-limită ce ne este dat, pierdem viața și eternitatea. După cum spun înțelepții noștri: „*Omul fără viață și spirit nu este socotit că face parte dintre cei vii*”. (Talmud, Berahot, 18). Dar omul drept triumfă și împotriva morții, deoarece numai „*caritatea este drumul adevărat al vieții care duce spre nemurire*”. (Proverbe, AFLI, 28).

Cea de a doua sărbătoare a acestei luni, Iom Kipur, această străveche și patetică sărbătoare, punctul culminant al religiei noastre și centrul credinței noastre care, după mii de ani, n-a pierdut nimic din frumusețea ei severă și din măreția ei sublimă, ne învață că adevărata *viață religioasă sălășluiește în sufletul nostru*. Dacă sufletul omului moare, dacă funcția lui a încetat, îi lipsește organul religios și el moare pentru orice divinitate, nu-și mai trăiește decit viața biologică. Viața comunitară religioasă îi oferă omului puțința de a-și îndeplini datoria socială, dar ea nu înlocuiește viața sufletului, care este condiția sa, la fel cum nici un om nu poate să înlocuiască funcțiile noastre fizice. Astfel ne învață profetul Ieremiahu care, pe lângă misiunea sa divină profetică, a fost unul din marii filozofi ai religiei. Prin acest subiectivism al vieții religioase, el ne indică izvorul ei cel mai profund.

O întâmplare cu rabinul Elazar

Când rabinul Elazar Zal își rostește rugăciunea, spuneau adepții săi, orice speranță este îndreptățită. Increderea în puterea credinței sale era atât de mare, încât numeroase întâmplări din viața sa au căpătat nimb de legendă. Una din aceste întâmplări, socotită de cei din jurul său drept miraculoasă, s-a petrecut în luna Elul a anului 5499, adică cu peste două secole în urmă. Rabinul Elazar Zal Rokeach plecase din Amsterdam, unde păstorise congregația sefarăd, spre a se stabili în Țara Sfântă.

Era în ajun de Roș Hașana. Pe mare se stîrnisese o furtună puternică. Valurile scuturau vaporul ca pe o coajă de nucă. Se iscase panică. Dar rabinul se pregătise senin pentru întâmpinarea sărbătorii. Furtuna a bîntuit toată noaptea. În zori s-a dat ordin ca pasagerii să fie gata pentru orice eventualitate. Cei apropiați l-au avertizat și pe rabin. El a răspuns calm: „Astăzi este Roș Hașana! Atotputernicul, Rege al regilor să pe tronul Său înalt și toate creaturile trec prin fața sa. În mințile sale se află și destinul nostru. Atita vreme cît sint în viață, lăsați-mă să-mi îndeplinesc datoria în sfința zi de sărbătoare”.

Și fără să-și dea seama de panica din jurul său și-a continuat liniștit rugăciunea. Nimeni n-a îndrăznit să-l tulbure. I s-au alăturat și alți cetiva căldători. Rugăciunea s-a desfășurat cu evlavie. Când s-a ajuns la ceremonia sunării din șofar, rabi Elazar a rostit binecuvîntările și tot el a sunat din șofar. Sunetele stridente ale străvechului instrument — cel puțin așa glăsuiește legenda — au acoperit vacarmul celor cuprinși de spaimă. Și când ultimele ecouri ale șofarului s-au risipit, s-a observat că marea începuse să se calmeze; curînd, valurile s-au domolit și vaporul și-a continuat drumul nestîngherit.

...Întîmplarea ne-a fost povestită — spunea mai târziu rabinul Mendel din Wittebsk — de căpitanul vaporului cu care ne îndreptam spre Țara Sfântă, același cu care căldătorise și rabinul Elazar Zal Rokeach, fie-i memoria binecuvîntată.

CARNET

TREPTE ȘI PUNȚI

Printre procesele ce au avut loc în decursul vremurilor în sinul iudaismului, definindu-l și determinându-l, este și cel de sacralizare a cuvintului. Considerând că cel mai util mod de a-și trăi viața este de a și-o consacra studiului învățării sfinte, înaintașii noștri au deslușit deopotrivă în foliantele ei cuvântul divin și divinitatea cuvintului. Rigoarea cu care a fost păstrată, studiată și transmisă din generație în generație Tora a creat climatul pentru aceasta. Fapt este că nici un tezaur din lume nu a fost păzit, numărat, inventariat cu mai multă strășnicie decât învățătura lui Moșe. Știm astfel că cele cinci cărți, Pentateuhul, cuprind 5845 versete. Dar zelul studioșilor a mers mai departe, rugămînd nu numai versete, ci și cuvintele, ba chiar și literele. O literă în plus sau în minus face și azi inutilizabil un sul al Torei. Această riguroasă și îndelungată disciplină a spiritului ne-a inculcat respectul pentru cuvînt, ca unul din atributele cele mai de preț ale omului.

Hasidismul, cu darul său minunat de a transpune adevăruri abstracte în pilde la îndemîna tuturor, a brodat și pe această idee o poezie plină de tîlc. În ea e vorba de Baal Șem Tov și de discipolul său preferat, care s-au aflat odată într-o situație dificilă, pe o insulă pustie, asaltată de furtuni. Cu moartea în suflet, maestrul i-a cerut discipolului să rostească cu glas tare o rugăciune. Cu groază acesta constată că le-a uitat pe toate. Atunci Baal Șem îi ceru să spună măcar una din pildele pe care le auzise de atîtea ori din gura maestrului său.

— Invățătoarele, le-am uitat și pe acestea...
— Cum? Nu-ți amintești nici o rugăciune, nici măcar unul din cuvintele mele?

— Le-am uitat pe toate, învățătoarele, îi răspunse cu umilință hasidul. Și cu același simțămînt de vinovăție adăugă: Singurul lucru de care mai îmi aduc aminte este alef-betul...

La aceste din urmă vorbe, chipul maestrului străluci de bucurie:

— Și asta îți se pare puțin? Alef-bet... Ce e mai sfînt decît alfabetul? Iată, să luăm trei litere la întîmplare: prima, alef; litera de mijloc a alfabetului, mem; și ultima — tav. Impreună alcătuiesc cuvîntul Emet, care e adevăr și care e totodată una din denumirile Domnului. Și Tora sfîntă din ce altceva e alcătuită decît din litere? Nu tristește, ci prilej de mare bucurie e faptul că-ți amintești literele alfabetului.

Și cu același extaz cu care rostiseră în atîtea rînduri textul sfînt al rugăciunilor, discipol și maestru se porniră să spună alef-betul. Și astfel au fost izbăviți.

Da, pentru noi cuvîntul a fost și a rămas sacru, el nu poate fi luat în deșert, așa cum nu poate fi luat în deșert numele Domnului. Cine a avut norocul să se aște cîndva în preajma unui erudit al Talmudului nu se poate să nu fi reținut evlavie cu care acesta folosea limbajul. Ei, erudiții noștri, au cunoscut întotdeauna și cunosc și azi marea responsabilitate a limbajului. Nu un cuvînt anume e sacru, ci cuvintele în sine, limbajul ca instrument de comunicare între oameni, de slăvire a aceluși sublim al creației și al Creatorului. De aici grija evidentă a învățătorilor noștri față de limbaj, teama de a nu-l vulgariza prin abuz sau prin uzaj mecanic. De aici laconismul lor în scris dar și în viu grai: a vorbi pentru a spune ceva, pentru a comunica idei și nicidecum a emite vorbe goale, sunete fără acoperire.

Respectul pentru cuvînt nu înseamnă însă cîtuși de puțin fetișismul cuvîntului. Cuvîntul nu e bun sau rău în sine, el e bun sau rău în măsura felului în care este utilizat. Deja în tratatul talmudic Avot ni se spune că limba este deopotrivă lucrul cel mai bun și cel mai rău ce i-a fost dat omului. Căci limba este doar o posibilitate ce i-a fost acordată și de care el poate dispune, în cadrul liberului său arbitru, spre fericirea sau nefericirea sa și a semenilor. Astăzi, după Goebbels și ciracii săi, ne vine ușor să înțelegem că cuvintele pot fi mai nocive decît gazele toxice. Astăzi, după Eichmann și Himmler, fiecare știe că un cuvînt poate ucide la fel ca un glonte. În zilele noastre se discută mult despre poluarea atmosferei, a celei fizice, dar și a celei spirituale. Invățății noștri au întrezărit acest pericol cu mii de ani în urmă, prevenindu-ne împotriva pericolului poluării societății prin cuvînt.

Nu, limba nu a fost dată omului spre a-și ascunde gîndurile, așa cum susțineau cinicii secolelor trecute. Cuvîntul ne-a fost dat spre a făuri din el punți și trepte.

Punți de apropiere între oameni, trepte care să ne ducă tot mai sus pe scara luminii, pe scara cunoașterii.

VICTOR RUSU

מזל טוב

Farmacista Silvea și inginer Simonel Finchelștain din Iași, anunță pe această cale că la 11 iulie 1977 a avut loc într-un cadru familial Brith Mila fiului lor
DANIL MOȘE

Claris și Mircea David, din București, împreună cu părinții Croina Bercu din București și Cica și Milu David din Călărași-Ialomița, anunță cu bucurie nașterea, la 12 august 1977, a fiicei și nepotei lor
LIVIA DAVID

A apărut

LUAH

Calendarul

mozaic

pe anul 5738

(1977—1978)

Un îndrumar al vieții religioase de fiecare zi.

Din sumar:

Datini și obiceiuri în anul 5738.

Glosar iudaic. — Cele 13 principii ale credinței noastre. — Din comoara talmudului. — Sinagogi și temple ale oștei evreiești din România. — Folclor hasidic. Etc.

Prețul unui exemplar: 3 lei.

Comunitățile sînt rugate a comanda din vreme numărul de exemplare necesar.

Program pentru
începutul anului 5738

Luni 12 septembrie a.c., prima seară de Roș Hașana, în jurul orei 18.30, Eminentă Sa d. Șef rabin va rosti predică festivă de pe amvonul Templului coral din București.

Marți 13 septembrie seara, Eminentă Sa va lua parte la serviciul divin de la templul sefard, din str. Banu Mărăcine 17 și va rosti o predică.

Sîmbătă 17 septembrie (Șabat Șuva) păstorul nostru spiritual va lua parte la serviciul divin de la sinagoga Malbim (str. Bravilor 4) unde va rosti tradiționala Derașa de Șabat Șuva.

Miercuri 21 septembrie ceremonia de Kol Nidrei și serviciul divin vor începe la orele 17.30. Eminentă Sa va rosti predică la Templul coral.

Joi 22 septembrie (Iom Kipur) în jurul orei 11 se va oficia rugăciunea de Iskor, în cadrul căreia Eminentă Sa va rosti o predică.

În seara de luni 26 septembrie Eminentă Sa va rosti o predică în cadrul ceremoniei organizate în Suca de pe lângă Templul coral.

TEMPLE ȘI SINAGOGI
CE FUNCȚIONEAZĂ ÎN BUCUREȘTI

În perioada sărbătorilor de început de an 5738 funcționează în București următoarele temple și sinagogi:

Templul coral — str. Sf-ta Vineri 9; Sinagoga Mare — str. Vasile Adamache 11; templul sefard — str. Banu Mărăcine 17; sinagoga Malbim — str. Bravilor 4; sinagoga Beit Hamidră Vechi — Calea Moșilor 76; templul Voința — str. Taras Sevenco 66; templul Reșit Daat — str. Antim 13; sinagoga Aizic Ilie — Intrarea Vinători 11; sinagoga Păstrarea Credinței — str. Vasile Cîrlova 1; sinagoga Ajutorul — str. Andrei Bîrsan 8; sinagoga Credința — str. Vasile Toneanu 48; sinagoga Pașcaner Klaus — str. General Florescu 16; sinagoga Poalei Tedeș — str. Cantemir 10.

ETROGIM PENTRU SUCOT

Comunitățile precum și coreligionarii doritori să-și procure ARBA MINIM pentru Sucot, sînt invitați a se adresa Federației Comunităților Evreiești (Mo-

Dora Silberberg din Timișoara anunță cu aceeași durere că la 1 septembrie s-au împlinit 2 ani de dor nestins de cînd iubitul ei soț

DESZO SILBERBERG

a încetat din viață.

Figura lui luminoasă va fi veșnic lângă mine.

Zdrobiți pe tot restul vieții, soția, sora, fratele, cumnata, cumnatul și restul familiei anunță scurgerea a trei ani de la încetarea din viață a scumpului nostru

IOSEF SILBER

Galați — Beer-Sheva

Suflet nobil, exemplu de bunătate și cinste, a lăsat un gol de neînlocuit în inimile noastre.

Amintim cu aceeași durere că atrecut 20 respectiv 22 de ani de cînd au plecat dintre noi scumpii noștri părinți. ROZA și MARCU SILBER

Amintirea lor va rămîne veșnic în inimile noastre.

DECESE

În perioada 26 iulie — 25 august 1977, în cimitirele Comunității evreilor din București au fost înhumați:

Bercu Lindenstein (74 ani) str. Sălcimilor 12; Herman Silman (68) Mezet 18; Manole Mandelbaum (76) șos. Colentina 81; Isidor Herman (61) str. Tinaeni 3; Rifca Schwartz (69) Călărași 111; Emanuel Zissu (84) Dudești 52 C; Tîpra Waintraub (78) Vlad Județul 28; Rebeca Cohn (88) Cămin Călărași 57; Clara Wejnberg (76) Latină 16; Valentin Rosenberg (80) Silvestru 28; Sofia Leon (85) Bibescu Vodă 2; Kalman Lampner (76) Lucaci 62; Strul Segal (67) Negustori 22; Lydia Eisenstein (80) Cămin Negru Vodă Rudolf Baner (71) Moise Nicoră 38; Isidor Herșevici (62) Cornișoară 78; Rașela Manolescu (70) Intr. Sulea 1; Frieda Wechsler (77) Giurgiului 122; David Seruc (76) Arcului 4; Susea Recevschi (61) Republicii 86 A; Ghizela Kon (65) Labirint 110; Herman Cohn (77) Poenari 1; Moritz Font (75) Cămin Călărași 57.

Cu aceeași durere, soția, fiica și nepotul anunță că la 31 august a.c. s-au împlinit 4 ani de la încetarea din viață a celui ce a fost

Dr. LEO CARMELIN

Familia păstrează amintirea sufletului său ales.

Cily Laufman, mamă, Avram Scorțaru, soț, Vali și Nelu Rotman, fiică și ginere, ing. Buby Laufman, frate, anunță cu nemărginită durere încetarea din viață, la 25 iulie 1977 (10 Av 5737), a mult iubitei și devotatei lor

EVA SCORȚARU
49 ani

Înmormintarea a avut loc la 26 iulie 1977, la cimitirul evreiesc din Iași. Un gînd pios pentru sufletul ei bun.

Împietriți de durere, Efraim și Solo, fii, David Spigler, frate, Rotemberg Mendel, văr, Lică, nepot cu familia, precum și toți cei ce au prețuit-o, anunță încetarea din viață la 9 august (25 Av) după o lungă și grea suferință, a aceleia ce a fost

ETLA LUPOVICI
de 75 ani din Roman

Mamă de o bunătate, înțelepciune și omenie neasemuite, exemplu de vrecenie, pioșenie și devoțiune, lasă un gol de neînlocuit în sufletele noastre.

Familia îndurerată anunță încetarea din viață, la 10 august 1977, a scumpului și iubitului cumnat și unchi

Doctor MARCU HERȘCU
Piatra-Neamț

A lăsat un gol imens în sufletele noastre. Nu-l vom uita niciodată.

ELLA MARCUS-Pitești

Anunță cu durere că se împlinesc 8 ani de la greaua pierdere suferită prin decesul soțului ei, Willy Marcus și a scumpilor ei fiică și ginere Rozeta și Marcel Schmeltzer-Canada.

În veci va rămîne inima mea zdrobită pentru sufletele lor bune și alese.

Cu adîncă durere, Rebeca, soție, Sami, Oscar și Jeni, copii precum și restul familiei, anunță pe toți cei ce l-au cunoscut că la 18 august a.c. s-a împlinit un an de cînd s-a stîns din viață bunul lor soț, tată și bunic

AIZIC LEIBU

Amintirea sa va rămîne mereu în inimile noastre.

OASPEȚII NOȘTRI

Rabinul Arthur Schneer

Rabinul Arthur Schneer (stinga) și d. Itzhak Korn, în timpul serviciului divin de la Templu coral.

Între 18-20 august a.c. ne-a vizitat țara d. rabin Arthur Schneer, președintele Consiliului „Apelul pentru conștiință” din S.A.U., președintele Comitetului american pentru ajutorarea sinistraților de pe urma cutremurului din România.

În ziua de 19 august, a avut cinstea deosebită de a fi primit de domnul președinte Nicolae Ceaușescu. Intrevederea a decurs într-o atmosferă cordială.

Federația Comunităților Evreiești a oferit o recepție în cinstea oaspetelui, la care au luat parte personalități ale obștei, distinși intelectuali, reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române și ale celorlalte culte etc.

Au fost de față: d. Gheorghe Nenciu, vicepreședinte și Sorin Iulian, director adjunct în Departamentul Cultelor, Shama Cahana, ambasadorul statului Israel

la București, reprezentanți ai ambasadei S.U.A. etc.

Vineri seara d. rabin Schneer a luat parte la serviciul divin de *Kabat Sabat* de la Templu coral, fiind salutat călduros de Eminentă Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen. În cuvîntul de răspuns, oaspetele și-a exprimat bucuria de a se afla din nou în mijlocul obștei noastre, de a se regăsi cu păstorul nostru spiritual, de care-l leagă trănice simțăminte de prietenie și înaltă prețuire.

A avut loc o masă de *One Șabat* la restaurantul ritual, cu participarea conducerii F.C.E. și a corului Talmud Tora, care a cântat *Zemirot*, într-o înălțătoare atmosferă.

După serviciul divin din dimineața zilei de Șabat, d. rabin Schneer a luat masa de prînz împreună cu d-na și d. Șef rabin dr. Moses Rosen.

Itzhak Korn, președintele Ligii de prietenie Israel-România

În cadrul vizitei întreprinse în România la invitația I.R.R.C.S., d-na și d. **Itzhak Korn**, președintele Ligii de prietenie Israel-România și a Organizației evreilor originari din România, au fost câteva zile și oaspeții comunității noastre.

În ziua de 17 august a.c. a avut loc o întâlnire cu președintele Federației Comunităților Evreiești.

Președintele F.C.E., Eminentă Sa d. Șef rabin dr. **Moses Rosen** a adresat un călduros salut oaspetilor, subliniind rodnică activitate a d-lui Itzhak Korn, atât în cadrul vieții obștești din Israel, cât și pe tărîmul iudaismului mondial.

Dl. Itzhak Korn și-a exprimat mulțumirea pentru că i s-a oferit din nou prilejul de a admira marea operă de îndrumare a instituțiilor de cult, cultură iudaică și asistență socială pe care o împlinesc F.C.E., sub conducerea Eminentei Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen, personalitate proeminentă a contemporaneității evreiești. Oaspetele a arătat că aceste instituții ale iudaismului din România sînt instituții model pentru celelalte comunități evreiești din lume.

S-au discutat probleme legate de stringerea legăturilor între Histadrut Olei Romania și Federația Comunităților

Evreiești din România, preconizîndu-se schimb de informații regulat, obiectiv, spre a se da posibilitate obștii evreiești din România să cunoască activitatea organizațiilor de evrei originari din România, cit și acestora din urmă să fie la curent cu manifestările vieții evreiești din cele 68 comunități din România. Operele religioase, culturale și artistice, cercetarea istoriei de peste șase veacuri a obștei evreiești din România vor constitui un obiectiv comun al ambelor organizații.

Întîlnirea a decurs într-o atmosferă cordială.

În cadrul serviciului divin de *Kabat Sabat* din seara zilei de 19 august 1977, Eminentă Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a adresat oaspetilor un călduros salut, subliniind bogata activitate a d-lui Itzhak Korn, atât pe tărîmul vieții internaționale evreiești cit și în Israel.

D. Itzhak Korn a rostit o alcuțiune vorbind despre „Probleme actuale în iudaism”.

În cinstea oaspetilor a avut loc o recepție la care au luat parte personalități ale obștei. A fost de față d. Shama Cahana, ambasadorul statului Israel la București.

Rabinii David Hollander și Abraham Gross (S.U.A)

Între 4-9 august a.c. obște noastră a primit vizita rabinului **David B. Hollander**, conducătorul Congregației Mt. Eden-Bronx (New York), președintele în exercițiu al Organizației rabinilor din America și a rabinului **Abraham Gross**, conducătorul Congregației Share Hatikva.

În cursul șederii în țară, oaspeții au avut întrevederi cordiale cu Eminentă

Dr. IACOB SCHIBER și IEHUDA EPSTEIN, directori ai firmei „ROMIS” Tel-Aviv (str. Alenby 113) felicită călduros pe Eminentă Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, obște și coreligionarii din R. S. România, cu prilejul anului nou 5738.

Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen. Au fost vizitate asezăminte de cult, cultură iudaică și asistență ale Federației și Comunității evreilor din București. Vineri seara, 5 august, au luat parte la serviciul divin de *Kabat Sabat* de la Templu coral, fiind salutați de Eminentă Sa. Mulțumind pentru primirea frățască, oaspeții americani și-au exprimat emoția de a prăzni Șabatul în cadrul comunității evreiești din România, comunitate de veche și bogată tradiție. Totodată și-au exprimat admirația și respectul deosebit față de păstorul nostru spiritual, personalitate binecunoscută în Statele Unite și în întreaga lume evreiască.

În zilele următoare, oaspeții, însoțiți de d. *Emil Sechter*, secretar general al F.C.E., au vizitat comunitățile din orașele: Suceava, Dorohoi, Iași, Tg. Neamț, Bacău și Piatra Neamț, unde au avut înălțări cu coreligionarii și au putut lua cunoștință nemijlocit de viața și înfăptuirile noastre.

MESAJUL DE ROȘ HAȘANA 5738

(Urmare din pag. I-a)

altă piatră de hotar în drumul înainte spre progres, spre înnoire, spre mai bine, al nostru cu indivizi și al umanității întregi.

Roș Hașana, capul anului este și Iom Hadin, Ziua judecării, căci e prilej de introspecțiune, de sever examen al conștiinței. Ce am realizat în anul 5737 care se încheie, cu ce ne pregătim să trecem pragul anului 5738, care începe? Slăvit fie Dumnezeu că acestor întrebări obște noastră le răspunde prin înfăptuirii îmbucurătoare în toate domeniile — religios, al culturii iudaice, asistenței sociale etc. În climatul de deplină libertate religioasă din țară, instituțiile noastre își continuă activitatea binecuvîntată, în spiritul celei mai autentice tradiții iudaice, asigurînd pe deplin satisfacerea cerințelor coreligionarilor. Acest lucru este bine cunoscut fiecărui membru al obștei noastre. Despre aceasta s-au convins și numeroșii oaspeți pe care, și în acest an, i-am primit din numeroase țări ale lumii, eminente personalități ale vieții evreiești din Israel și țările răspîndirii. Chiar în zilele premergătoare lui Roș Hașana 5738 obște noastră a avut cinstea de a primi vizita primului ministru al statului Israel, d. Menahem Beghin.

Iubiți frați și surori,

Din perspectiva trăirii de pînă acum și cu dorința de a pași mai departe pe calea noastră, să întîmpinăm noul an 5738 cu luciditate, cu optimism și cu hotărîrea de a face ca, prin munca noastră să se înscrie ca un an de fecunde împliniri pentru fiecare dintre noi, pentru familiile noastre, ca și pentru marea familie a obștei evreiești de pretutindeni. De aceea atunci cînd veți pași în sinagogile noastre, cînd veți lua în mînă iarăși *Mahzor* — cartea de rugăciuni a acestor zile, să împliniți porunca cea sfîntă de Tikun, de îndreptare.

Fiți mai buni, mai drepti, priviți mai atenți în jurul vostru, la instituțiile de cult, cultură și asistență și integrați-vă mai mult în viața comunității, în efortul de a continua învățarea Torei, de a nu da uitării istoria mozaică și limba cea sfîntă, limba Bibliei, de a nu întrerupe lanțul generațiilor noastre; desfășurați-vă și mai bine energiile, talentele și elanul spre a vă aduce contribuția la înflorirea patriei scumpe, Republica Socialistă România. Luptați cu mai multă vigoare pentru Tikun, pentru o orînduire mai dreaptă a acestei lumi, pentru ca în ea să domnească pacea.

Binecuvîntarea lui Dumnezeu va pătrunde astfel în inimile și în casele voastre, dărîndu-vă un an bun, de muncă rodnică și binefăcătoare, ori un an în care să aveți mereu parte de cel mai prețios bun pe care și-l poate dori omul în viață: mulțumirea sufletească.

Cu tradiționala urare de
Lešana tova ticatevni
Dr. MOSES ROSEN
Șef rabinul și președintele Federației
Comunităților Evreiești Mozaice din
Republica Socialistă România

Sacrificarea lui Itzhak

În ziua a doua de Roș Hașana se citește din Tora istorisirile despre sacrificarea lui Ithak (Gen. 22). La porunca Lui Dumnezeu, Abraham trebuie să-l aducă jertfă pe fiul său iubit, unicul fiu pe care soția sa l-a născut, la o vîrstă înaintată. El se supune și abia în ultimul moment un înger împiedică sacrificarea. Un berbec ale cărui coarne se încurcaseră într-un tufiș va fi sacrificat în locul fiului. Cu multă finețe psihologică este relatat drumul straniu parcurs de tată și fiu pînă la locul jertfei. Groaza ne cuprinde cînd Abraham ridică cuțitul pentru a îndeplini porunca și ne simțim ușurați cînd vocea divină interzice producerea sacrificiului.

Doă ideii stau la baza relatării despre sacrificarea lui Ithak: Dumnezeu poate să pretindă totul de la credincioșii săi, chiar și viața, omul trebuie să se supună. Abraham trebuie pus la încercare dacă este cu adevărat temător de Dumnezeu. În versetul 12 se confirmă categoric acest lucru. De ce, însă avea nevoie El de această verificare? Dumnezeu ca Atotștiutor, cunoștea dinainte rezultatele. Mai departe: în capitolul precedent (21, 12) i se spune categoric lui Abraham: „Prin Ithak va răsări semînța ta”. Și cum să-l sacrifice pe acela care avea să continue spița sa înainte încă de a avea urmași? În aceasta constă contradicția.

Înțelepții noștri dau la aceasta următorul răspuns: În capitolul precedent se povestește despre o comportare mai puțin frumoasă a lui Abraham. La dorința soției sale Sara, dar cu încuviințarea lui Dumnezeu, Abraham gonește din casă pe fiul său Ișmael și pe mama acestuia Hagar. Aceste două povestiri prezintă asemănări uimitoare. În ambele se găsește expresia: „Abraham se sculă disdedimneată”. Ambii copii sînt amenințați de moarte. Ambii vor fi salvați prin intervenția unui trimis al cerului. Ambilor li s-au prezis nenumărați urmași. Este deci probabil că ambele povestiri au o origine comună. Impresia neplăcută care rezultă din izgonirea fatală ordonată de către Providență, va dispărea odată cu sacrificarea lui Ithak. Lumea înconjurătoare, însă, nu o știe. Pentru ea este verificat Abraham. Comentînd acest pasaj Ibn Ezra arată că înlocuind doar două litere din „a încerca” devine „a ridica”. Dumnezeu l-a ridicat pe Abraham. Cel de-al doilea motiv este protestul împotriva „jertfirii de ființe omenești”, cum se obișnuia pe atunci în Canaan. Este cunoscută jertfa adusă de Mesas, regele Moabului. Cînd a fost invins de regii din Israel, Iehuda și Edom, el sacrifică pe primul său născut, care urma să-i urmeze

ze la tron (Regi II, 3,27). La fenicieni, în cinstea idolilor erau sacrificii copiii nobililor. În Megido au fost găsite dedesubtul sanctuarelor nenumărate amfore de argilă conținînd cadavre de copii sacrificați la numai câteva zile după naștere. După toate probabilitățile ar fi vorba de jertfe de nou născuți, la fel cum se ofereau zeilor și idolilor primii pui sau primele roade de pe ogoare. Și în Biblie este menționat dreptul lui Dumnezeu asupra primilor născuți ai oamenilor, dar ulterior acest ritual capătă altă semnificație, aceea de consacrare în vederea slujbei divine în Templu (Sam. I, 11,27). Împotriva moravurilor barbare care admiteau jertfe omenești și care nu se limitează numai la popoarele s-mite, ci erau mai mult sau mai puțin comune tuturor popoarelor lumii antice, se ridică protestul sub forma narațiunii despre sacrificarea lui Ithak. Astfel se termină această narațiune, prin confirmarea de către Dumnezeu că menirea lui Abraham a fost dusă la îndeplinire.

Relatarea despre sacrificarea lui Ithak demonstrează că din timpurile cele mai vechi domnea în Israel o imagine limpede despre măreția lui Dumnezeu, că Dumnezeu lui Israel pretinde adepților săi devotament necondiționat, supunere oarbă, că el este un Dumnezeu blind, care admitea jertfa animală, dar că El respinge jertfa umană. Dacă ne gîndim cit de înrădăcinată era această datină a jertfirii de ființe omenești la vecinii lor, fenicieni, vom înțelege ce revoluție a însemnat pentru acele vremuri acest protest. Zeii păgînilor erau cruzi, Dumnezeu lui Israel era îndurător. Cît de greu i-a fost chiar și poporului iudeu să-și însușească această concepție, că Dumnezeu respinge jertfa umană, ne-o arată continuile recidive, împotriva cărora profesii și-au ridicat glasul de protest.

Tradiția iudaică atribuie sacrificării lui Ithak o mare importanță. Printre *piutimi* se găsește o grupă specială de poezii în care este descris cu lux de amănunte zeul lui Abraham de a-și sacrifica fiul; înțelepții noștri le-au interpretat în sensul unei rugămînti pentru prezent. Astfel de *piutimi* se numesc *Akedot*, prin care se exprimă ideea că Dumnezeu va ține seama de meritul lui Abraham în folosul urmașilor săi.

În Ziua judecării este de deosebire necesar a ne gîndi la El prin această faptă a strămoșului nostru, prin citirea care se face a doua zi de sărbătoare. De asemenea și suflarea din șofar evocă crutarea vieții lui Ithak, simbolizînd înlocuirea sacrificării umane printr-o jertfă animală.

(Urmare din pag. 1-a)

la cursurile de Talmud Tora. Erau de față Eminentă Sa și d-na dr. Rosen, ceilalți conducători ai Federației și comunității din București, rude ale victimelor.

Un minut de pioasă reculegere în fața monumentului, după care se depune o imensă coroană de garoafe albe. Pe panglica alb-albastră, inscripția: „Din partea prim-ministrului statului Israel”.

În capela cimitirului are loc apoi o scurtă dar extrem de impresionantă ceremonie. Prim-cantorul W. Harnik oficiază un serviciu divin pentru odihna sufletelor martirizate. Luând cuvântul, Eminentă Sa a spus: „În aceste momente deosebite nu stăm numai noi, cei de față, cu oaspeții noștri. În aceste clipe se află alături de noi, cu noi, și sufletele celor 769 de frați și surori care au pierit atunci pe vasul „Struma”. Ei constituie doar un episod singeros, doar o picătură din oceanul de lacrimi și singe evreiesc. Viața lor a fost brutal curmată, ei au căzut victime deopotrivă a cruzimii naziste și a indiferenței „lumii libere”, ce ar fi putut să-i salveze dar nu a mișcat un deget. Lor nu le-a fost hărăzit să ajungă la țărâmul făgăduinții spre care s-au îndreptat cu credință înfruntând valurile mării și ale urii, dar jertfa lor nu a fost zadarnică. Năzuințele, speranța și credința lor s-au împlinit și iată, astăzi cei ce conduc azi destinele țării de ieri întrevăzute vine să le aducă un pios omagiu”.

A luat cuvântul d. Menahem Beghin, care a spus între altele: „Noi nu i-am uitat pe martirii „Strumei”, noi nu uităm pe nici unul din martirii noștri. Mulți dintre cei 6 milioane ar fi putut fi salvați și s-ar mai afla azi în viață dacă nu ar fi fost indiferența și nepăsarea lumii față de soarta lor. Dar în acea epocă noi am fost singuri, lipsiți de țară, slabi și lăsați pradă furiei naziste. Dar chiar și în aceste condiții noi nu am capitulat, ci am ridicat steagul luptei pentru viață, libertate și independență națională. Pentru aceste idealuri, pentru dreptul firesc ce-l are fiecare popor, mare sau mic, de a trăi în siguranță înăuntrul granițelor sale, am purtat lupta noastră și am învins. Noi, care am supraviețuit holocaustului, ne înclinăm acum smeriți în fața martirilor de pe „Struma”, în fața martirilor noștri. Noi simțim: fiecare dintre noi ar fi putut avea soarta lor, după cum mulți dintre ei ar fi putut fi azi în mijlocul nostru. Dar ei sînt morți și nouă, celor ce am supraviețuit, ne revine misiunea de a veghea asupra libertății și destinului poporului nostru”.

Eminentă Sa a rostit apoi Psalmul 137 („La țărâmurile Babilonului am stat și am plîns...”) după care toți cei de față au rostit Kadis, întru odihna sufletelor martirilor.

KABALAT ȘABAT MEMORABIL

În cursul zilei de joi și a doua zi vieneri, pînă la amiază, prim-ministrul statului Israel și-a desfășurat activitatea oficială. La masa oficială oferită de d. Manea Mănescu, prim-ministrul Republicii Socialiste România, au luat parte și d. Șef rabin și d-na dr. Rosen. La dorința d-lui Beghin, meniul a fost Kașer, după toate regulile alimentației rituale, fiind pregătit la restaurantul F.C.E. Acest regim a fost respectat riguros în tot timpul vizitei.

Din aceeași dorință de a respecta prescripțiile religioase mozaice, prim-ministrul Beghin și celelalte persoane din delegație au rugat și au obținut din partea părții românești să se mute pentru 24 de ore la un hotel din apropierea Templului coral, spre a nu fi nevoiți să profaneze sfințenia Șabatului prin folosirea vehiculelor.

În timp ce d. Beghin a purtat convorbirile oficiale, d-na Aliza Beghin, însoțită de d-na Amalia dr. Rosen a vizitat câteva așezăminte ale obștei noastre: secția de asistență a F.C.E., restaurantul ritual, căminul-spital „Martin Băluș” și căminul din str. Călărași. Aceste obiective — reprezentând doar un fragment din vasta activitate a Federației — au făcut o profundă impresie.

Ora 17,30. Pînă la ivirea Șabatului a mai rămas un ceas și Templul coral, frumos edificiu de curînd renovat de pe urma stricăciunilor pricinuite de cutremurul din 4 martie, are aspectul de zile mari. Toate locurile sînt ocupate, în sală se află membri de vază ai obștei, delegații ai comunităților din țară. Se află, de asemenea, trimiși ai marilor ziare, radio și televiziune din Israel. S.U.A., R. F. Germania etc.

Se deschide chivotul sfînt, de unde Eminentă Sa scoate unul din sururile Torei, spre a păși cu el — semn de înaltă cinste — în împlinirea oaspețelii. În acest moment, convoiul de mașini oficiale se oprește la intrarea principală a sfîntului lăcaș. Prim-ministrul Israelului și doamna Beghin urcă treptele și se înclină

Domnul Menahem Beghin, prim-ministrul statului Israel, oaspete al obștei noastre

în fața Eminentă Sale și a Torei. Are loc o scurtă ceremonie protocolară. Prim-ministrul statului Israel prezintă persoanele oficiale din delegație pe d-nii: *Efram Evron*, director general din ministerul de externe; *Hiel Kadishai*, directorul cancelariei prim-ministru; general *Efram Poran*, secretar militar al prim-ministrului; *Dan Patir*, consilier pentru chestiuni de presă; *Iehuda Avner*, consilier pentru chestiunile Diasporei.

Eminentă Sa prezintă pe conducătorii Federației, principalii d-sale colaboratori: *Emil Sechter*, secretar general al F.C.E.; *Daniel Segal*, președintele Comunității evreilor din București; *Victor Rusu*, prim-redactor al „Revistei cultului mozaic”; prim-rabinii I. M. Marilui și dr. Ernest Neuman, *Sami Edelman*, președintele secției asistență; *Theodor Blumenfeld*, președintele secției financiar-administrative; *Iosif Bogdan*, consilier.

Sint de față d-nii: *Ion Covaci*, ambasadorul României în Israel, *Shamai Cahana*, ambasadorul statului Israel la București, *Mircea Andrei*, directorul protocolului din ministerul afacerilor externe.

Cortegiul își face intrarea în templu, în timp ce corul intonează „*Baruhim habaim*, binecuvîntați fie cei ce vin în numele Domnului!”. Toată lumea e în picioare, într-o lăcere respectuoasă.

Sulul sfînt al Torei este reintrodus în chivot, după care Eminentă Sa rostește în limbile română și ebraică rugăciunea pentru fericirea și prosperitatea patriei, Republica Socialistă România, pentru președintele Nicolae Ceaușescu. În limba ebraică rostește apoi rugăciunea pentru pacea și prosperitatea statului Israel, pentru conducătorii și poporul său.

Citeva clipe de tăcere. Toți cei prezenți iau loc pe bănci. Într-o ordine perfectă, cîntînd „*Hevenu, șalom alehem*, Pace vouă, scumpii noștri!” își face intrarea corul cursurilor Talmud Tora din București. Sub conducerea dirijorului Izu Gott execută un program de cîntece ebraice din bogatul lor repertoriu, începînd de la „*Ani maamin*”, proclamația credinței noastre în eternele valori religioase și umane, apoi cîntece despre dragostea de Dumnezeu, de popor, Sion și Ierusalim, cîntece ce slăvesc și-și reafirmă credința în supremul ideal mozaic — Șalom, pacea bazată pe omenie și dreptate. Adînc emoționați, oaspeții ascultă cîntecele. Pe fața d-lui Beghin se citește sentimentele adînci ce-l încearcă. De citeva ori își scoate batista spre a-și șterge o lacrimă.

Eminentă Sa d. Șef rabin dr. *Moses Rosen* a adresat un vibrant cuvînt de bun venit înaltului oaspete. Dînd expresie simțămîntelor tuturor membrilor obștei noastre, păstorul spiritual a arătat că este o mare bucurie să primim în deplină libertate, cu demnitate, ca cetățeni egali în drepturi ai patriei socialiste, pe cei ce vin să ne aducă mesaj de pace din Sion și Ierusalim. În continuare, Eminentă Sa a înfățișat succint activitatea și înfăptuirile obștei pe tărîmul vieții religioase, al culturii iudaice, al învățării limbii ebraice, ca și în domeniul atît de însemnat al asistenței, toate acestea cu sprijinul și înțelegerea binevoitoare a statului socialist. Această binecuvîntată activitate — a afirmat d-sa — face să putem afirma cu toată siguranța că în România socialistă nu există evreu care să nu aibă la dispoziție tot ceea ce este necesar spre a-și exercita religia, spre a-și cunoaște limba și istoria, ca și toate înlesnirile pentru a respecta regulile de alimentație rituală și celelalte cerințe ale religiei noastre. În același timp, cetățeni demni și loiali ai acestei țări, ne putem exprima în deplină libertate atașamentul nostru față de poporul evreu.

A luat apoi cuvîntul d. Menahem Beghin. D-sa și-a exprimat emoția de care este cuprins aflîndu-se din nou, după aproape patru decenii, în fața membrilor unei comunități evreiești din răsăritul Europei. D-sa a arătat că a mai fost în România în vara anului 1939, cînd a încercat să conducă spre portul Constanța un grup de 2000 tineri evrei, ce doreau a se salva de furia nemicitoră nazistă. Dar pe atunci puterea colonială britanică ferecase țărîmul Țării sfînte iar dintre cei 2000 doar 78 au supraviețuit, toți ceilalți fiind masacrați la Auschwitz și Treblinka. Evocînd acest episod zguduitor, vorbitorul a arătat că fapciștii au putut nimici 6 milioane de evrei pentru că atunci eram singuri, slabi și părăsiți, la cheremul bestialității fasciste și a indiferenței generale. Dar poporul nostru nu și-a părăsit credința, nu a încetat lupta pentru a renăște din ruine, singe și lacrimi. Statul Israel reprezintă expresia acestei credințe și lupte, el este menit să asigure viața și onoarea poporului nostru, certitudinea

că niciodată un alt holocaust, un alt Auschwitz, nu mai sînt cu putință. Năzuința cea mai fierbinte a poporului nostru este de a trăi în pace și securitate, de a-și reclădi patria străveche, care a oferit azil supraviețuitorilor de la Auschwitz, Maidanek și Treblinka. Pace și libertatea — a spus d. Beghin — sînt sensul și direcția întregii noastre activități.

Cu aceasta s-a încheiat ceremonia solemnă a primirii. A urmat serviciul divin de Kabalat Șabat care s-a desfășurat într-o atmosferă înălțătoare. Adînc mișcătoare a fost clipa cînd, după rugăciune, la amvon s-au urcat 10 copii de la Talmud Tora, care au rostit *Kiduş*, binecuvîntarea vinului de Șabat.

Însoții de Eminentă Sa și de d-na dr. Rosen, d-nul prim-ministru al statului Israel și d-na Aliza Beghin, celelalte persoane din delegație, precum și conducătorii Federației și ai Comunității evreilor din București s-au îndreptat pe jos spre hotelul pus la dispoziție, unde a avut loc o masă tradițională de Șabat, oferită în cinstea înalților oaspeți de Eminentă Sa și de d-na dr. Rosen. Au participat de asemenea ziaristi străini, trimișișii posturilor de radio și televiziune sosiți la București cu prilejul evenimentului. Masa s-a desfășurat într-o atmosferă deosebit de cordială, într-un cadru cu adevărat tradițional.

Discuție cordială în timpul recepției oferite de F.C.E. De la stînga la dreapta: d. Ion Roșianu, președintele Departamentului Cultelor; Eminentă Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen; d. Menahem Beghin; Prea Fericitul Justin.

ȘABAT LA TEMPLUL CORAL

Acest Șabat al pericopei *Ki Tefei, Cînd vei ieși...* va rămîne neșters în amintirea tuturor celor ce l-au pîrznuit la Templul coral din București. La ora 9 dimineața, în sfîntul lăcaș își face intrarea Eminentă Sa d. Șef rabin dr. *Moses Rosen*. La balconul rezervat doamnelor, își ocupă locul d-na Amalia dr. Rosen. Cîteva minute după aceea sosește d. Menahem Beghin cu d-na, precum și celelalte persoane din delegația oficială. Ca și în seara precedentă, au străbătut pe jos drumul de la hotel la templu. Serviciul religios este oficiat în acest Șabat de d. prim-cantor *W. Harnik*, acompaniat de corul templului dirijat de maestrul *A. Schwartz*.

Un moment deosebit de emoționant este cînd se scoate Tora din kivotul sfînt și apoi procesiunea cu ea prin sfîntul lăcaș. În frunte pășesc Eminentă Sa și d. Menahem Beghin. În picioare, enoriașii sîrută cu evlavie sulul sfînt și adresează un respectuos „Șabat șalom!” păstorului nostru spiritual și prim-ministrului statului Israel.

Lectura pericopei este făcută de d. prim-rabin dr. *Ernest Neuman* cu o măiestrie deosebită. Primul chemat la Tora, în calitate de *kohen*, este d. ambasador *Shamai Cahana*. Cuvînt cu cuvînt rostește binecuvîntarea: „*Lăudat fie numele Domnului cel sfînt! Lăudat ești Tu, Doamne, în veci că ne-ai ales dintre toate neamurile și ne-ai dat nouă învîțătura Ta, Tora*”. Pericopa din această săptămînală cuprinde un tezaur de norme și legi moral-religioase după care fiii lui Israel să-și organizeze viața în Țara sfîntă.

Eminentă Sa este invitat al treilea la Tora (*șeliși*). Potrivit tradiției, după lec-

tură cantorul face *Mi seberah*, o rugăciune-binecuvîntare celui chemat. Eminentă Sa roagă să se rostească binecuvîntare pentru d-nul Menahem Beghin și doamna, pentru ambasadorul statului Israel, pentru toți frații și surorile de Țara sfîntă. Sînt chemați la Tora ceilalți membri ai delegației.

Maftir, fragmentul respectiv din *Prifeți*, care încheie lectura Torei este citit în acest Șabat prim-ministrul statului Israel. Astăzi s-a nimerit să fie începutul capitolului 54 din Isaia, în care profetul prevestește fericirea ce așteaptă pe Israel: „*Bucură-te, steaporo, care nu mai naști! Izbucește în strigăte de bucurie și veselie, tu care nu mai ai dăruirile nașterii! Căci fiii celei părăsite de bărbat vor fi mai mulți de cît fiii celei măritate, zice Domnul... Nu te teme, căci nu vei rămîne de rușine; nu roși, căci nu vei fi acoperită de rușine; ci vei naște și rușinea tinereții tale și nu-ți vei mai aduce aminte de văduvia ta... Pot să te mute munții, pot să se clatine dealurile, dar dragostea Mea nu se va muta de tine și legămîntul Meu de pace nu se va clătina, zice Domnul, care are milă de tine*”.

Cuvînt cu cuvînt, în tăcerea plină de evlavie a tuturor, prim-ministrul Israelului face să răsunе în sfîntul lăcaș bucurărea textul profetic vechi de trei mii de ani și totuși de o nemeapomenită

actualitate.

După încheierea serviciului divin de intervenții din țară au fost invitați să treacă înaintea amvonului spre a adresa salutul de „Șabat șalom” și a fi prezenți d-lui Beghin.

Conducerea Comunității evreilor din București a oferit în sala de festivități a templului un *Kiduş* în onoarea înalților oaspeți. Cu acest prilej, Eminentă Sa a rostit un *Devar Tora*, comentat al unui verset al pericopei. Dl. Menahem Beghin a rostit o allocuțiune.

În cursul după amiezii, Eminentă Sa a avut o întîlnire cu d. prim-ministru al statului Israel. În cadrul convorbirilor, ce s-au desfășurat într-o atmosferă prietenească, au fost abordate probleme ale vieții evreiești contemporane.

RECEPȚIA OFERITA DE F.C.E.

Simbătă seara Federația Comunităților Evreiești din R. S. România a oferit, la restaurantul ritual din str. Popa Soare, o recepție în onoarea oaspeților. Printre invitații s-au aflat membri de vază ai obștei, academicieni și profesori universitari de prestigiu în cultura țării, scriitori, artiști.

Au fost de față: d. *Ion Roșianu*, președintele Departamentului Cultelor în Israel; *Ion Covaci*, ambasadorul României în Israel; *Mircea Andrei*, directorul protocolului din ministerul de externe; *Shamai Cahana*, ambasadorul statului Israel la București, *Mordehai Avgar*, ministru-consilier de ambasadă și ceilalți membri ai ambasadei Israelului la București.

Au fost, de asemenea, de față conducătorii cultelor din țară: Prea Fericitul

Printre invitații la recepția oferită de F.C.E.

Justin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; I.P.S. Antonie Ploieșteanu, vicar patriarhal; monseniorul Francisc Augustin, conducătorul episcopiei romano-catolice din București; Dirair Mardichian, episcopul bisericii armenie; imamul cultului musulman din București Regep Sali, conducătorii bisericilor baptiste, adventiste și pentecostale din București etc. Recepția s-a desfășurat într-o atmosferă deosebit de cordială. Eminentă Sa a rostit o alocuțiune în care a prezentat oaspeților din Israel pe invitații, subliniind că prezenta conducătorilor celorlalte culte este o expresie a stimei și respectului reciproc, a spiritului ecumenic ce domnește azi între credincioșii și clerul tuturor cultelor din România.

ELOGIU PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI

În cuvîntul rostit aici, d. prim-ministru Menahem Beghin a arătat că e deosebit de bucuros a se afla în România, de a lua cunoștință de înfăptuirile remarcabile ale poporului român și totodată de a se afla în mijlocul obștei evreiești din această țară. Vorbitorul a făcut apoi un vibrant elogiu președintelui Nicolae Ceaușescu, cu care a avut convorbiri sincere și despre care a spus că este o personalitate politică remarcabilă. D-sa însuși luptător dîrz împotriva fascismului, de pe urma căruia a avut de

suferit în trecut, sînt sigur — a spus d. Beghin — că are înțelegere pentru toți cei ce au suferit și luptat împotriva fascismului.

În cuvîntul său, d. Beghin a exprimat apreciere pentru activitatea d-lui Șef rabin dr. Moses Rosen și pentru înfăptuirile obștei.

În seara zilei de 29 august ambasadorul statului Israel la București și d-na Cahana au oferit o recepție în onoarea prim-ministrului statului Israel și a d-nei Beghin.

DARURI PLINE DE SIMNIFICAȚII

Primul ministru d. Menahem Beghin a oferit Eminentei Sale d. Șef rabin ca dar un „Yiad” (arătător de lectura Torei) de argint, artistic lucrat și cartea d-sale „Hamered — Revolta”, cu următoarea dedicație „Invățătorului și rabinului nostru mult stimat, Șef rabinul evreimii din România cea splendidă, Șef rabinului Rosen, cel bogat în realizări și în merite, îi dedic această carte, cu prețuire și respect Menahem Beghin”.

În dimineața de 30 august a.c. d. Menahem Beghin și celelalte persoane ce l-au însoțit au părăsit țara. La ceremonia plecării de pe aeroportul internațional Otopeni au fost de față și Eminentă Sa d. Șef rabin și d-na dr. Rosen.

GLASUL ȘOFARULUI

Sosirea Anului nou evreiesc nu e vestită de heralzi înveșmîntați în hlamide scumpe suflînd în trîmbițe de argint. Nu în sunet de fanfare și în acompaniament de tobe întîmpinăm prima zi a anului.

Nici trîmbițe de argint, nici sunete se-mee de fanfare, ci un solfegiu de note scurte, întretăiate, de corn de berbec. Din vremuri imemorabile, sunetul cornului de berbec, sunetul șofarului, vestește Anul nou evreiesc — Roș Hașana.

În setea lui de frumos și puritate, omul a creat de-a lungul timpului sumedenie de instrumente muzicale cu ajutorul cărora reușește să realizeze armonii sublime. Și aproape fiecare dintre aceste instrumente e mai subtil, mai bogat în nuanțe și poezie decît șofarul care nu se poate compara nici cu lira antică, nici cu harfa, nici cu vioara, nici cu pianul...

Și totuși... Și totuși puține simfonii au făcut să trezească o asemenea furtună de simfăminte, o emoție atît de profundă ca sunetele șofarului.

Din prima zi a lunii Elul, modulațiile sale sacadate se intercalează în simfonia vieții cotidiene chemînd pe fiecare credincios evreu la meditație, la interiorizare, la un sever examen al conștiinței. Căci în conceptul iudaic, Roș Hașana nu e numai prima zi, sărbătoarea Anului nou, ci și Iom Hazikaron — Ziua Amintirilor — Iom Hadin — Ziua Judecării.

În această zi sînt supuse judecării faptele, gîndurile, intențiile noastre. Un tribunal sever dar drept pune în cumpănă binele și raul, luminile și umbrele din existența noastră și rostește sentința implacabilă. Această puternică confruntare are loc nu undeva în afară, pe misterioase tărîmuri transcendente, ci în noi înșine, în conștiința fiecăruia dintre noi. Fiecare dintre noi e chemat să-și facă un sever examen al conștiinței, să cerceteze cu un ochi critic faptele săvîrșite și să discearnă ce e drept și ce e rătăcire pe drumul său. Acesta este sensul major pe care Maimonide îl conferă în celebrul său Codice (Hilhot Tesuva III, 4) îndatoririi de a suna din șofar : „Dacă suflarea șofarului este o prescripție biblică (și în consecință nu necesită justificare) se poate găsi sensul adînc al acestei prescripții în aceea că sunetele șofarului con-

stituie un apel către noi, de parcă ne-ar spune : „Treziți-vă, adormiților, din somnul vostru. Cercetați-vă, analizați-vă faptele și pocățiți-vă ! Gîndiți-vă la Creatorul nostru, voi care dați uitării adevărul etern. Părășiți drumurile rele și gîndurile voastre necinstite” !

Așadar, sunetul șofarului constituie pentru fiecare credincios un memento, o chemare spre spiritualitate.

Dar glasul șofarului are inflecțiuni multiple, printre care și pe aceea de evocare, de rechemare din negura timpurilor a unor evenimente și sensuri majore. Astfel, el ne întoarce cu gîndul spre miracolul genezei, spre actul fundamental al creației, precum se spun într-una din rugăciunile de Roș Hașana. „Astăzi e ziua creației lumii”. Ca în prima zi, fiecare credincios stă în fața Creatorului și răspunde pentru faptele sale.

Străbătînd secolele și milenii și refăcînd traiectoria istoriei, sunetul șofarului evocă un alt element capital — darea Torei, momentul unic cînd existența noastră a fost înnobită, și înălțată prin atribuirea comandamentelor ctice de la baza civilizației noastre. „Și a fost în a treia zi, cînd s-a făcut ziua, s-au pornit tunete și fulgere și nori grei au acoperit muntele și sunetul șofarului a clocotit cu putere. Iar tot poporul care era în tabără tremura de spaimă”. (Iesirea 19,6). Sunetul șofarului este, deci, o reînnoire a legii, o recunoaștere a eternei sale valabilități.

Și încă modulațiile acestui instrument străvechi ne amintesc... Epopea înălțătoare a sacrificării lui Itzhac, tragedia distrugerii Templului, atîtea momente cruciale din existența noastră istorică sînt evocate de sunetele sacadate ale șofarului. Același instrument ne deschide perspectiva viitorului, a viitorului ce culminează cu evenimentul cel mai îndepărtat, cînd se va produce apoteoză venirii lui Mesia și împlinirea idealurilor supreme de adevăr, dreptate și pace.

Iată de ce sunetul șofarului trezește în fiecare an un fior de emoție și o furtună de simfăminte.

V.R.

CULEGERE

Recent a apărut în Franța o culegere de scrisori ale lui Edmond Fleg. Cele mai multe se referă la perioada afacerii Dreyfus. Aceasta pentru că și asupra gîndirii și vieții lui Fleg, ca și asupra multor intelectuali evrei din acea epocă, desfășurarea evenimentelor a avut o influență hotărîtoare. În corespondența cu Lucien Morreau, naturalist francez, prieten cu Fleg dar antidreyfusard și membru al organizației reacționare „Action française” se oglindește pregnant schimbarea ce se produce în concepția lui Fleg, „conversiunea” — cum se exprima el însuși vorbind despre renașterea conștiinței sale iudaice.

Edmond Fleg a fost un cunoscut poet și dramaturg și a desfășurat o intensă activitate pe tărîmul criticii literare și dramatice. Printre altele, a compus libretul la opera Oedip a lui George Enescu și la Macbeth a lui Ernest B'och. Între numeroasele lucrări consacrate iudaismului în cei peste 50 de ani de activitate literară — Fleg a trăit între anii 1874—1963 — se află o antologie evreiască de la origine pînă în zilele noastre, un ciclu de poeme inspirate din Biblie, Ascultă Israele, biografiile biblice Moșe și Șlomo și un eseu care s-a bucurat de o largă circulație : „De ce sînt evreu”.

Declarațiile făcute Radiodifuziunii din Israel de către Eminentă Sa d. Șef rabin

La rugămintea Radiodifuziunii israeliene, Eminentă Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a acordat mai multe interviuri și declarații pe marginea vizitei d-lui prim-ministru Menahem Beghin.

„Este o deosebită cinstită adusă obștei noastre, a declarat Eminentă Sa, faptul că Excelența Sa d. prim-ministru Menahem Beghin și-a exprimat dorința ca, în cadrul vizitei oficiale în România, să fie și oaspetele comunității evreiești.

Consider de datorie mea să subliniez că d-sa a solicitat ca în decursul întregii desfășurări a vizitei să fie respectate tradiția și prescripțiile religioase iudaice ceea ce constituie un Kidus Hașem Șamaim, afirmarea cu demnitate de către d. prim-ministru al statului Israel a atașamentului față de Tora, față de tradiția și legile mozaice. Astfel, pe toată durata vizitei, prepararea meselor — inclusiv masa oficială oferită de d. prim-ministru Manea Mănescu — s-a făcut sub supraveghere rituală, de către restaurantul F.C.E. Profund semnificativ este și faptul că în preajma Șabatului d. prim-ministru Beghin și celelalte persoane oficiale au considerat necesar să părăsească reședința oficială ce le-a fost pusă la dispoziție de către guvernul român, instalîndu-se la un hotel din apropierea Templului coral, spre a putea lua parte la serviciile divine fără a profana sfîntenia zilei prin folosirea mașinii.

Semnănd opiniei publice toate

aceste fapte, consider de datorie mea să exprim caldă recunoștință autorităților românești, care și de această dată au dovedit cită înțelegere și toleranță manifestă față de cei ce sînt doriți să respecte prescripțiile religioase.

Trebuie să recunosc că pentru un necunosător al legilor religioase mozaice cerințele de evreu religios ale d-lui prim-ministru Beghin ar fi putut părea ciudate. Cu atît mai mult mi se pare notabil gestul forurilor competente ale statului român de a satisface pînă în cele mai mici amănunte cerințele oaspetelui din Israel”.

La întrebarea : „Ce așteptați de la această vizită ?”, d. Șef rabin a răspuns :

„Desigur, ca cetățean român și ca evreu, această vizită mă bucură, sperînd și dorînd ca ea să fie o nouă contribuție importantă la întărirea bunelor relații dintre Republica Socialistă România și Israel, între popoarele acestor țări, ca și la instaurarea unei păci întemeiate pe dreptate în Orientul Apropiat și în întreaga lume.

Totodată, am în vedere roadele pe care această vizită le poate da pentru comunitatea pe care o păstoresc de trei decenii. Deși simțitor diminuată față de perioada antebelică, această comunitate trăiește și va continua să trăiască în spiritul celei mai autentice tradiții iudaice. Membrii ei sînt cetățeni loiali ai Republicii Socialiste România și totodată evrei demni, credincioși Torei și valorilor mo-

zaice, inclusiv dragostea sfîntă pentru Sion și Ierusalaim. Din acest punct de vedere, experiența obștei evreiești din România prezintă, după părerea noastră, interes istoric pentru întregul popor evreu, căci ea arată în chip concret că nu există nici o contradicție între a fi evreu credincios, atașat de valorile iudaice și totodată cetățean loial al unui stat socialist. În măsura în care vizita d-lui prim-ministru Beghin va contribui la întărirea bunelor relații dintre România și Israel ea va constitui un motiv de satisfacție deosebită pentru comunitatea noastră, pentru fiecare dintre noi.

Vorbînd tot din perspectiva obștei noastre, trebuie să arăt că vizita aceasta ne interesează și din alt punct de vedere. Reducerea numerică a obștei noastre, lipsa de rabini și deserwenți de cult, a făcut — mai ales în ultimii ani — să fim avizați la ajutorul, nu de ordin material ci spiritual, al unor comunități evreiești mai mari, în mod firesc cu precădere din partea Israelului. Cunoscînd bine pe d. prim-ministru Beghin, pe care am cînslea a-l număra printre prietenii mei distinși, cunoscîndu-i vederile largi, inclusiv poziția față de comunitățile evreiești din Diaspora, nutrec convingerea că această vizită, care-i va da posibilitatea să cunoască nemijlocit realitățile noastre, ne va ajuta să putem continua a menține comunitățile noastre, viața evreiască în anii apropiați”.

STIRI

ידיעות

SEMINAR

80 de familii au participat la un original seminar privind iudaismul, organizat la Sidney în Australia. Sub titlul general „Două generații în dialog”, au fost prezentate referate privind viața familială în tradiția evreiască, Șabatul, raporturile dintre rabini și laici etc. Referatele au fost dezbătute de către părinți cu copiii lor, prezenți la seminar.

CONSTRUCȚIE

S-a început construcția noului sediu al Colegiului Gabirol al Comunității evreilor din Madrid. Înființat în 1968, acest institut a fost pus anul trecut sub egida Alianței Israelite Universale. Ca urmare a condițiilor ce se vor crea prin noua construcție, colegiul va putea cuprinde peste 400 cursanți, cei mai mulți interni.

DECANUL

Odată cu închiderea lui *Great Synagogue* din Londra s-a petrecut și o schimbare în organizația centrală a evreilor din Marea Britanie, *Board of Deputies*. Dr. Israel Feldman, care a reprezentat „The Great” în forul central timp de 58 de ani fără întrerupere și care era decanul de vîrstă al instituției urma să se retragă. La propunerea președintelui s-a aprobat ca dr. Feldman să fie invitat a lua parte și în viitor la adunările instituției ca oaspete de onoare. Conform statutelor, însă, doar un reprezentant al unei instituții afiliate poate fi socotit decan. Astfel, cîntea va reveni d-lui Solomon Teff mai tîrziu cu doi ani și jumătate ca predecesorul său care și-a sărbătorit recent a 85-a aniversare. Noul decan are un stagiul de membru al lui Board of Deputies de numai 55 de ani.

INTERDICȚIE

144 foști ofițeri S.S. și familiile lor au anunțat că vor organiza o reuniune „familială” la Stein-am-Rhein în Elveția. Primarul orașului a avertizat însă că, în conformitate cu hotărîrea Consiliului municipal, va folosi toate mijloacele

pentru a împiedica jertfit viața în mod constant.

Janus Korczak a fost conducătorul orfelinului ghetoului din Varșovia și a refuzat să părăsească copiii ce i-au fost încredințați, însoțindu-i la locul de deportare, unde toți au fost eliminați.

MEDALIE

Parlamentul Austriei a hotărît instituirea unei medalii ce va fi decernată celor care au adus o contribuție la eliberarea Austriei de sub ocupația nazistă. În comitetul de direcție de pe lângă cancelariat, comitet însărcinat cu alcătuirea listelor celor îndreptățiți a primi medalia, este reprezentată și Comunitatea evreilor din Austria. Medalia va fi acordată celor ce au luptat în forțele armate care au combătut nazismul sau au participat la mișcarea de rezistență, precum și victimelor represiunii naziste.

DISCURI

La YWO au fost imprimate 12 discuri documentare cuprinzînd cîntece evreiești din țările Europei răsăritene. De asemenea, cîntăreala Lilian Klempner a imprimat 15 cîntece în ebraică, arameică și idiș, care vor servi drept material de studiu muzicologilor.

CONFEDERAȚIE

La Ierusalim s-a desfășurat o conferință la care au participat reprezentanții centrelor comunitare din 14 țări. S-a hotărît înființarea unei Confederații a centrelor comunitare, la care vor fi invitate să se ralieze și centrele care n-au participat la conferința inaugurală. Birouri ale Confederației vor funcționa la New York, Geneva și Ierusalim.

Sarcinile principale constau în ajutorarea centrelor cu număr restrîns de membri, lărgirea contactelor între comunitățile de pe toate continentele, pregătirea unor programe pentru dezvoltarea științelor iudaice, împărtășirea cunoștințelor și experiențelor în acest domeniu.

IEȘIVA

„The Yeshiva” — așa se intitulează traducerea în limba engleză a lucrării lui Haim Grade, unul din cei mai cunoscuți scriitori de limbă idiș. Prezentînd cartea, revista americană „Commentary” o numește „un portret dramatic al vieții de altădată a evreilor din Europa răsăriteană”, precum și

o pioasă rememorare a „perioadei dintre cele două războaie mondiale în care ieșiva influența în mod puternic viața culturală evreiască a populației din regiunea descrisă”.

ARTIZANAT

La Universitatea Sorbona din Paris a fost organizată o expoziție intitulată „Artizanat și biserici”. Cîteva piese sînt consacrate religiei mozaice. Astfel, o sculptură în oțel este intitulată „Steaua lui David”, un candelabru cu șapte brațe și alte lucrări în același metal sînt opera artistului Iacov Agan. Una din tapiseriile expuse este denumită „Șabat”. Pentru a demonstra și mai evident legătura între artizanat și opera artistică, explică organizatorii, este prezentat la expoziție și un vitraliu pe o temă biblică de Marc Chagall. Exponatele au fost prezentate de către creatorii francezi la o expoziție care a avut loc la München.

REUNIUNE

Cea de-a șasea reuniune anuală a Comitetului internațional de legătură între evrei și catolici, desfășurată la Veneția, a examinat aspecte ale colaborării între reprezentanții celor două religii în diverse țări ale lumii. La reuniune a participat și noul secretar pentru consultații interreligioase al Vaticanului. Din delegația evreiască a făcut parte și dr. Gerhard Riegner, secretar general al Congresului Mondial Evreiesc.

Studiul prezentat de prof. Tommaso Federici, profesor de teologie biblică la Roma, a avut la bază două idei esențiale: a) Biserica recunoaște conceptul despre Divinitate în iudaism; b) Biserica se angajează, deci, să renunțe la orice formă de proselitism față de iudaism. În felul acesta se exclude orice mențiune care ar putea reprezenta o constrîngere fizică, morală sau psihologică vizind o apreciere sau judecată discriminatorie față de cultul, cultura sau credința evreilor.

Rabinul Harry Siegman a subliniat importanța expozeiului prof. Federici, considerînd că el denotă o schimbare semnificativă în concepția catolică, ceea ce va contribui la o înțelegere mai bună între cele două religii.

Participanții au apreciat că reuniunea de anul acesta are o importanță deosebită pentru desfășurarea ulterioară a relațiilor iudeo-catolice.

IMPRIMAT

La Londra a fost organizată o expoziție consacrată aniversării a 500 de ani de la introducerea tiparului în Marea Britanie. Printre exponatele reprezentative expuse se află și o ketuba (certificat de căsătorie reli-

gioasă) tipărită cu ornamente tradiționale și cu litere ebraice și latine.

DISTINCȚII

Universitatea din Haifa a înființat un „Premiu Elie Wiesel” menit să distingă cele mai reprezentative lucrări literare sau științifice privind holocaustul. Pe lângă această universitate funcționează, de altfel, o catedră a holocaustului căreia i-a fost încredințată misiunea de a selecta lucrările cărora să li se atribuie premiul.

Șalom Klinger, redactorul publicației „Unser Weig” care apare la Paris a fost distins de către municipalitatea pariziană cu medalia de argint „în semn de recunoaștere a activității sale de promovare a culturii idiș”.

Și pe lângă Muzeul evreiesc de artă din Paris s-a înstituit un premiu de pictură care se va distribui odată la doi ani unui pictor sub 40 de ani, pentru o operă cu tematică iudaică. Fondat în 1948, muzeul evreiesc de artă conține tablouri semnate de Chagall, Pascin, Friedlander, Max Liebermann și alți pictori cunoscuți. Recent muzeul a găzduit o expoziție a reputatului pictor și desenator Benn. Foarte apreciată este o colecție de machete ale sinagogilor din Polonia, achiziționată nu de mult de către muzeu.

ANIVERSARE

Comunitatea din Berlinul occidental a sărbătorit recent pe cantorul Estrongo Nehama, cu prilejul împlinirii a 30 de ani de serviciu neîntrerupt. Originar din Grecia, cantorul Nehama a fost deportat în 1943 la Auschwitz, împreună cu întreaga sa familie. Singur supraviețuitor, după ce a trecut prin mai multe lagăre, a ajuns după eliberare la Berlin. Credința, spunea el, a fost suportul care l-a ajutat să supraviețuiască. În 1947, cînd s-a inaugurat sinagoga restaurată din Berlinul occidental, Estrongo Nehama a devenit cantorul ei. Cunoștințele sale liturgice, vocea plăcută, omnia care îl caracterizează i-au atras prețuirea concetățenilor. Cantorul Nehama a dat mai multe concerte și a imprimat discuri cu muzică religioasă și din folclorul evreiesc, făcîndu-se cunoscut și apreciat și dincolo de granițele Berlinului occidental.

CONCERT

Leonard Bernstein și Montserrat Caballé au fost principalii protagoniști ai concertului organizat de Consiliul Pasteur-Weizman prezidat de laureatul premiului Nobel, André Lvoff. De mai mulți ani, Institutul francez Pasteur și cel israelian Weizman întreprind cercetări comune în diverse domenii științifice. Fondurile realizate de concertul în chestiune sînt destinate unor burse pentru cercetări în domeniul cancerului.

אונזערע געסט

הרב דוד האלענדער אויף הרב אברהם גראָס

פון די פאראייניקטע שטאטן

צווישן דעם 4-9טן אויגוסט ד"י האט אונד-זער קהילה איינגענומען דעם באוור פון הרב דוד ב. האלענדער, דער אָפּירער פון דער קאָנגרעגאציע פון בראַנקס (ניו יארק), פּרעזידענט אין פונקציע פון אַיגוד הרבנים מאַרזאָ-הבורית און פון הרב אברהם גראָס, דער אָנפ-רער פון דער קאָנגרעגאציע, "שערי תקה".

במשך זייער אויפגאבן האלט אין לאַנד, האָבן די געסט געהאט האַרציקע געשפּרעכן מיטן הרב ראשי ד"ר דוד משה רובין שליט"א. ס'ע זענען באַזוכט גע-וואָרן קהילה אינסטיטוציעס פון יהדות קולטור, סאָציאלע-הילף פון דער פּעדראַציע און פון דער בוקאָ עסטער קהילה. פּיטיק צו נאכט, דעם 5טן אויגוסט. האָבן די געסט זיך באַטייליקט אין די פּיטולות פון קבלת שבת אין כאָר-טעמפל, זייענדיק באַגריסט פון רב הראשי שליט"א. דאָגענדיק פאר דער ברידערלעכער אויפ-

נאמע, האָבן די אמעריקאנער געסט אויסגערדיקט זייער עמאָציע צו האַלטן שבת אין דער יידי-שער קהילה פון רומעניע, און אַלטע קהילה מיט רייכע טראַדיציעס. גייכצייטיק האָבן זיי אויס-גערדיקט זייער באַזונדערע ריזיג און באַזונדערן רעספּעקט פאַר אונזערע גייטיקן מניין, אַבא-קאָנטע פּערזענלעכקייט אין די פּאַ אייניקטע שטאטן און אין דער גאַרער העלט.

אין די ווייטערדיקע טעג האָבן די געסט, בא-גלייט פון ה' עמיל שעכטער, געזעצאל-שקער-טאר פון דער פּעדראַציע פון די יידישע קזי-לות פון רומעניע, באַזוכט די קהילות פון די שטעט: שאַץ, דראַפּ, יאָס, טערגוואַמאָן, בא-קיי און פּראַטרא-נעאָמאָן, וואו זיי האָבן געזעצט באַגעגענישן מיט יידן און האָבן געקענט זיך באַקענען אוממיטלעכער מיטן לעבן און מיט אונד-זערע רעאליזירונגען.

הרב ארטור שניאור פון די פאראייניקטע שטאטן

צווישן 18-20סטן אויגוסט ד"י האט אונד-זער באַזוכט דעם לאַנד הרב ארטור שניאור, פּרע-זידענט פונעם ראַט, אַזיל פאַר קאָנסטיטוציעס פון די פאראייניקטע שטאטן פון אמעריקע, פּרע-זידענט פון אמעריקאנער קאָנטעס צו העלפן זיך געלייטענע פונעם ענד-אַרעטעניש אין רומעניע.

דעם 19טן אויגוסט, האט ער געהאט דעם בא-זונדערן כבוד אויפגענומען צו ווערן פון פּרע-זידענט ניקאליי טשאַושעסקו. דאס געשפּרעך איז פאַרענקומען אין א האַרציקער שטימונג.

די פּעדראַציע פון די יידישע קהילות האָבן געגעבן אַ מסיבה לכּוֹן דאָס גאסט, ביי וועלכע ס'ע האָבן זיך באַטייליקט פון דער קהילה, אַס-געזענע אונטערלעכטקאָלן, פאַרשטייער פון דער רובעישער אַטאָדאָקסישער קירח און פון די אונזערע קולטן א.א.

זענען געווען אַזעלכע אַזעלכע: ה' געאַרגע גענ-טשו, וועיצערע ווידיאָס און סאַרין ויליאָ, וויצע-דירעקטאָר פון רע. יאָזעף דעפּאַרטאָמענט, מר שטאַי כּנאַ, אמבאַסאַדאָר פון מדינת ישׂראֵל

אין בוקאַרעשט, פאַרשטייער פון דער אמערי-קאנער אמבאַסאַדע א.א.

קרייטיק צו נאכטס האט הרב שניאור זיך באַטייליקט אין די פּיטולות פון קבלת שבת פון כאָר-טעמפל, ביי וועלכער געלעגנהייט ס'ע האָבן אים באַגראַסט הרב דראַפּ ד"ר דוד משה רובין שליט"א. אין זיין ענטפּער האט דער גאסט אויס-גערדיקט זיין כּרייז צו זיין ווידער אין אונד-זער קהילה, זיך ווידער צו באַגעגענען מיט אונזערע גייטיקן מניין, צו וועלכן עס בינדן אים געפילן פון פּריינדשאַפט און שאַצונג.

עס איז פאַרענקומען אַ סעודה פון עונג שבת אין כּשרן רעסאַראַן אין וועלכער ס'ע האָבן זיך באַטייליקט די לייטונג פון דער פּעדראַציע און דער תּלמוד-תּורה כּאָר, וועלכער האט געזענען זמירות און אַ געווענענער שטימונג.

לאַך די פּיטולות פון מוסף, דעם צווייטן טאָג, האט הרב שניאור זיך באַטייליקט אין דער סע-ודת שבת, געגעבן פון רב הראשי שליט"א אין די רבנות ד"ר רובין.

הרב הראשי שליט"א האט אויפגענומען א דעלעגאציע

פון אמעריקאנער קאָנגרעס

אין בוקאַרעשט.

דער רב הראשי שליט"א האט פאַרגעשטעלט דאָס לעבן און די רעאליזירונגען פון דער יידישער קהילה זיך רומעניע, אונטערשטייבן-דיק די באַזינגונגען פון מולשטענדיקער רעלי-גיעס-פּייהייט, די גלייכע רעכטן פון אלע ביי-נעם, און אונטערשטייבן דעם נאַציאָנאַליעט, ראַט-זענען רעליגיעזען גלויבן. דער באַריכט איז אַבא-געפאַלגט געוואָרן מיט לעבנדיקע אינטערעס, דער קאָנגרעסמען איילבערג האט געשטעלט מערערע פּראָגן, אויף וועלכע ער האט באַקומען פּולשטענדיק באַפּרידיקע ענטפּערס.

דעם 11טן אויגוסט ד"י האט דער רב הראשי שליט"א דוד משה רובין שליט"א אויפגענומען א דעלעגאציע פון רעפּרעזענטאַנטן-היווי פון אמע-ריקאנער קאָנגרעס, אַרנעפּירט פון ה' יהושע אַייל-בערג, פּרעזידענט פון סוכאַמיטעט פאר עמי-גראַציע, ביגעראַפּאט און אינטערנאַציאָנאַל-רעכט. ביי דער אויפנאמע, וואס איז פאַרגעקו-מען אין א יויער האַרציקער שטימונג, האָבן זיך באַטייליקט די מנהיגים פון דער פּעדראַ-ציע און פון דער בוקאַרעשט יידישער קהילה. עס איז געווען אַזעלכע אַזעלכע: ה' הארי ג. נאַרנס, דער אמבאַסאַדאָר פון די פאַראייניקטע שטאטן

ראש הממשלה פון מדינת ישראל מר מנחם בעגין דער

גאסט פון אונזער קהילה

(סוף פון זייט 11)

קאָואַטש, רומענישער אמבאַסאַדאָר אין ישׂראֵל מירטשעאַ אנדריי, פּראָסקאַל-דירעקטאָר אין אויסמיניסטעריום, שטאַי כּהאַנ, אמבאַסאַדאָר פון מדינת ישׂראֵל אין בוקאַרעשט; מרדכי אַבגרי, שרייבער פון דער אמבאַסאַדע און די אַנדערע מיטגלידער פון דער ישראלישער אמבאַסאַדע אין בוקאַרעשט.

ס'ע זענען אויך געווען אַזעלכע אַזעלכע אָפּירער פון קולטן כּוֹן לאַנד: יוסטין, דער פּאַריאָרד; פון דער אַרטאָדאָקסישער רומענישער קירח; אַנטאַניע פּאַליעשענאו שטעלפּאַרטעטער פון נעם פּאַריאָרד; מאָנסעניאַר פּראַנציקס אויגוסט טין, דער פּרעזער פון דער רוימיש-קאַטאָלישער קירח פון בוקאַרעשט; דיראַרי מאַרדוקיאָו, עפיס-קאָפּ פון דער אַרמענישער קירח; יואסאַע רעגענ-סאַלי, דער לייטער פון דעם אמבאַדענטישן קולטן; די לייטער פון דער באַפּטיסטישער קירח, רעפּאַבליקאַטער און נעם-פּאַרטעס; אַנטאָניש קירח פון בוקאַרעשט א.א. די מסיבה אַז פּאַר-געקומען אין אַ באַזונדער האַרציקער שטי-מונג. דער רב הראשי שליט"א האט געהאלטן אַ רעדע, אין וועלכער ער האט פאַרגעשטעלט פאַר די ישראלישע געסט די אייגענלעכע אונטערשטייבןדיק און די אַזעלכע אַזעלכע פון די קירח פון די אַנדערע קולטן אין און אויסדרוק פון געווענענער אַכטונג, פונעם עקומענלישן גייסט, וואס ערשט היינט צו טאג צווישן אלע קולטן פון רומעניע.

ביי א גלייכצייטיק קאָנסט מען א גע'עגנהייט צו זאָגן דעם רב הראשי שליט"א און דער פּרע-זידענט פון מדינת ישׂראֵל, א, שבת שלום".

דער בעל-קוואַ איז געווען הרב ד"ר ערנסט ניימאַן. דער ענטפּער אויפגענומענער צום ספר איז ווי א, "כהן" דער אמבאַסאַדאָר פון מדינת ישׂראֵל שטאַי כּהנא. וויאזוי ביי וועלכע זאָגט ער זיך: ברוכה: "זאל זיך געלויבט השם יתברך, וועלכער דאָס אינדו אויסגעוויילט פון צווישן אלע פעלקער און האט אונדו געגעבן די תּורה". די היינטיגע סדרה אַנטהאַלט אַן אַוצר מיט גע-זעצן פאַר אַלירעליגיעזע, לויט וועלכע די בני ישׂראֵל זאלן זיך אַבאַגאָוירן זייער לעבן אין הייליקן לאַנד.

דער רב הראשי ווערט אויפגעפירט פון שלי-עס, ער מאַכט א, "מי שברך" פאר מן מנחה בענין און זיין פרוי, פאַן אמבאַסאַדאָר פון מדינת ישׂראֵל, פאר אלע ברידער און שוועסטער פונעם הייליקן לאַנד. ס'ע ווערן אויפגעווערן אויך אַנדערע מיטגלידער פון דער דעלעגאציע. צו מ'פירט ווערט לויפערפון דער רב ראש הממשלה פון מדינת ישׂראֵל, היינט עס וויר: געפאַלן צו זיין דער אָנהייב פונעם 54סטן קאַזיטל פון ישׂעיה, אין וועלכן דער נביא זאָגט אַן דאָס גליק וואָס ס'ע וואָרט ישׂראֵל: "זינג, דו עקרה, וואָס האָט נישט געבוירן, ברעך אויס אין עזראַנג און שריי אויס, דו וואָס האָסט נישט געווייטיקט; ווייל מער זענען די קינדער פון דער פאַרלאַזטער ווי די קינדער פון דער באַמאָנטער, זאָגט גאַס... זאָלסט נישט מורא האָבן, ווייל וועסט נישט בכּוֹסה בלייבן, און זאָלסט נישט פאַרשעמט זיין, ווייל וועסט נישט צו שאַנד ווערן. ווייל דעם ביוש פון דיין יוגנט וועסטו פאַרגעסן, און די הרסה פון דיין אַלמנה'האַפּט וועסטו מער נישט דער-מאַנען... ווייל זי ברעגט פון זיין אַפּטון און זי הייבן מעגן זיך וואַקלען, אַבער מיין גענאַד וועט זיך פון זיך נישט אַפּטון, און מיין בונד פון שלום וועט זיך נישט וואַקלען, זאָגט דיין דעבראַרימער גאַס".

וואָרט ביי וואָרט, אין דער יאָת-הכּבוֹדדיקער שטייליקער פון די חפּפּלען זענען פאַרענען די הממשלה פון מדינת ישׂראֵל דאָס נביאות פון צוריק מיט 3000 יאָר אין בוקאַרעשטער שיל — און דאָס איז עס אזוי אַקטועל.

ביים פונעם דאווענען זענען פאַרענען געוואָרן די משרה-קודש און די כּנהיגים פון קהילות פון דער פּראַווינץ צו באַגרייטן מיט "שבת שלום" און פאַרגעשטעלט צו ווערן פאר מן בענין.

לאַך ענדיקן דאָס דאווענען האט די לייטונג פון דער בוקאַרעשט קהילה געגעבן אַ קידוש אין פעסט-זאל פון כאָר-טעמפל, לכּבוֹד די חידוש געסט. מיט דער געלעגנהייט האט דער רב הראשי שליט"א זאָגט אַ דבר תּורה, אויף דער פרשת השבוע. דער ראש הממשלה מן מנחם בעגין האט געהאַט אַ רעדע.

מואַזאַשבת האָט זיך באַגעגנט דער רב הראשי שליט"א מיטן ראש הממשלה פון מדינת ישׂראֵל. במשך די געשפּרעכן, וואָס זענען פאַרגעקומען אין פריינדשאַפּטער שטימונג, זענען באַהאַנדלט גע-וואָרן פּראָ-לעמען פון היינטיגטיקן יידישן לעבן.

א לויב דעם פּרעזידענט פון רומעניע

אין זיין רעדע, וואָס ער האט דאָ געהאַלטן, האט דער פּרעמיער-מנחם בעגין אַזעלכע אַזעלכע ער איז באַזונדער צופרידן וואָס ער געפינט זיך אין רומעניע, כדי זיך צו באַקענען מיט די מערקווירדע רעאליזירונגען פונעם רומענישן פּאַלק און גלייכצייטיק זיך צו געמינען אין דער יידישער קהילה פון דאָזיקן לאַנד. דער רב-נער האט דערנאָך געמאַכט אַ רירנדיקן שבת פאַרן פּרעזידענט ניקאליי טשאַושעסקו, מיט וועלכן ער האט געהאַט אויפריכטיקע געשפּרעכן און העגן וועלכן ער האט געזאָגט, און ער איז אַ מערקווירדע פּאַליטישע פּערזענלעכקייט. ער גאָט אַ קעמפּער עקענ פּאַשיאָם, צוליב וואָס ער האט געהאַט צו ליידן אין דער פאַרבאַנגענענע. איר ביו זיכער — האט ער בענין געזאָגט — אז ער פאַרשטייט אלע וואָס האָבן געליטן און האָבן געקעמפט קעגן פאַשיאָם.

אין זיין רעדע האט ער בענין אויסגערדיקט זיין שעצונג וועגן דער טעטיקייט פון רב הראשי שליט"א דוד משה רובין שליט"א און פאר די רעאליזירונגען פון דער קהילה.

אין אונטן פון 29סטן אויגוסט האט דער אמבאַסאַדאָר פון מדינת ישׂראֵל אין בוקאַרעשט און די פרוי כּהנא געגעבן אַ מסיבה לכּבוֹד דעם ראש הממשלה פון מדינת ישׂראֵל און דער פרוי בעגין.

באדייטונגספולע מתנות

דער פּרעמיער-מיניסטער פון מנחם בעגין האט געגעבן דעם רב הראשי שליט"א א מתנה, א "יד" (א טייטל צו ווייזן ביי קריאת התורה) פון וילבער אויסגעבא-עט קינסטלעריש, און זיין ווערק, "המרד" (דער אויפשאַנד), מיט דער פּלאַ-גנדיקער ווידיאָנג, "מלרונן ורבונו הנעלה, הרב האולל ליהדות רונגיה המפורחת, הרב הראשי רובין, רב הפעלים והזכויות — מוקדש ספר זה. בהוקרה ובהערצה,

בוקרסט אלול תשל"ו

דעם 30סטן אויגוסט צו פריי איז מן מנחם בעגין און די איבעריקע פּערזאָנען וועלכע האָבן אים באַגלייט כאַרלאָט דאָס לאַנד. ביי דער צערעמאָניע פונעם אַרייזן אויפן אינסער-נאַציאָנאַל פּלאַט-דער בוקאַרעשט-אַטאַפּען אין געווען אַזעלכע אַזעלכע אויך דער רב הראשי שליט"א און די רבנות ד"ר רובין.

אין כּאָר-טעמפל — סענאַט היינער-גאס

נומער 9 אין דער גרויסער שיל — אדאָמאַקער גאס 11; אין ספּרדישן טעמפל — באַנו מאַ-ראַטשיבער-גאס 17; מלבימישיל — בראַויליאַר-גאס 4; אין אלטן בית-המדרש — מאַשאַל-גאס 76, וואָנאַ — טראַנס-שעוושענעקאָגאס 66, ראַשית דעת — אַמטיס-גאס 13; אַייזיק-אַליע — וואַנאַטאַר-גאס 84; אושוואַרול — אנדרייבאַטאָ-גאס 8; פאַשאַקאַנער קלויז — גענ. פּלאַרעסקו-גאס 16; פּועלי צדק — קאַנ-טעביר-גאס 10.

אתרוגים אויף סוכות

די קהילות און די בעל-יבתיים וואָס ווייזן זיך פאַרשאַפּן אַרבע מינים אויף סוכות, ווערן געבעטן זיך צו ווענדן צו דער פּעדראַ-ציע פון די יידישע קהילות אין רומעניע.

כשר פלייש

אין דער כּשרער יאָסקע פון סטיקלאַ-גאס פון בוקאַרעשט קאָנען אלע יידן באַקומען כּשר-פלייש.

מקוה

די בוקאַרעשטער מקוה פון דער מאַמולאַר-גאס וועט פונקציאָנירן ווי געוויינטלעך ערב יום-טוב.

קהילה — מודעות

דרשות פון רב הראשי שליט"א

מאַנטיק, ערב ראש-השנה 12טער סעפ-טעמבער 1977) ארום א זינגער 18,30, וועט דער רב הראשי ד"ר דוד משה רובין שליט"א האלטן א דרשה לכבוד ראש-השנה אין דעם בוקאַרעשטער כאָר-טעמפל.

דינסטיק (13טער סעפטעמבער), דעם ער-שטן טאָג ראש-השנה אין אַזעלכע וועט דער רב הראשי שליט"א האלטן א דרשה אין ספּרדישן טעמפל, פון באַנומאַראַטשיבער נומער 17.

שבת שובה (17טער סעפטעמבער) וועט אונד-זער גייטיקער מנהיג דאווענען אין דער מבינים-שיל און וועט דאָרט האַלטן די טראַדי-ציאָנעלע שבת-שבוה-דרשה.

מיטוואך (21סטער סעפטעמבער) ערב יום

פורי, וועט מען אָנהייבן דאווענען א זינגער 17,30. דער רב הראשי שליט"א וועט האַלטן א דרשה פאר כּל-בּנדי אין כאָר-טעמפל.

דאָנערשטיק, יום-טוב פור (22טער סעפטעמ-בער ארום 11 א זינגער וועט דער רב הראשי שליט"א האלטן א דרשה פאר יזכור.

מאַנטיק אַזונט (26טער סעפטעמבער) וועט דער רב הראשי שליט"א האלטן א דרשה אין דער סוכה ביים כאָר-טעמפל.

דאָס דאווענען אין די ימים-נוראים

אין די ימים-נוראים פונעם יאָר תשל"ח וועט מען אין בוקאַרעשט דאווענען אין פּלאַ-גנדיקע שילן:

שושן דערשינען

לוח לשנת תשל"ח

ארויסגעגעבן פון דער פּעדראַציע פון די יידישע קהילות אין רומעניע.

דער לוח אַנטהאַלט א רייכן (דאָס רוב אין רומעניש) כּאָנטענאַל אין יידיש און עברית און איז א געוויינלעך פאַרן רעליגיעזן יידישן טאָג-טעגלעכן לעבן.

די בראַשור האָט 128 זייטן, זען פּרייז אין פּון 3 ליי.

די קהילות ווערן געבעטן זאָלן באַשטעלן צייטלעך די צאָל עקומעפלאַרן, וואָס זיי האָבן נייטיק.

מעסאזש

לכבוד ראש השנה תשל"ח פון רב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט"א צו די יידישע קהילות פון רומעניע

טייערע ברודער און שוועסטער,
פול מיט נשמה-ראנגלענישן וענען די טעג, אין וועלכע דער ייד גרייט זיך אקענגעצויגן דעם נייעם יאר, מיט עמאציע מיטש ער איבער א ניי בלאט אין ספר החיים, אין בוך פון לעבן. אין תוך א זעקס וועג פון דער וויג בין צום קבר — מעלע מיט זיך פאר א ניי יאר נאר א שטאפל, נאר אן עטאפ וואס מע האט מיטגעמאכט און וועלכער קערט זיך מער נישט אום און וואס איז גלייכצייטיק, ווייניקער אפ אן אפשטעל אויף דעם וועג צו דער ענדסטאציע פון דעם לעבן.
מיט רעכט ווערן אויך ארום ראש השנה און יום כיפור נישט באטראכט אלס ימים-טובים, אלס פייערלעכע טעג פון פרייד, נאר זיי ווערן אנגערופן ימים גוראים, פארטריקע טעג.

ווי אזוי זאל נישט אויפציערן דאס ארעמע מענטשלעכע באשעפעניש, ווען עס אנטלויפט פון דעם פארטומלעדיקן ווירואר פון טאגטעגלעכן לעבן און הערט זיך צו צום קול שופר, וואס דערמאנט דעם מענטשן אין דער נישטיקייט פון זיינע האות, אין דער פוסטיקייט פון זיינע מאטעריעלן?

ווי אזוי זאל דער מענטש נישט אויפציערן דעמאלט ווען ער באטראכט זיינע מעשים, זיינע געדאנקען, געפילן, ווען ער קומט פארן העכסטן און אומברחמנותדיקן געריכט — סארן מיטט פון זיין אייגענעם געוויסן!

אלץ וואס מיר האבן דערשטיקט אין די טעגנישן פון אונדזער געוויסן, אלץ וואס מיר האבן נישט געהאט מודה צו זיין פאר אונדזערע, נאר גאט און פאר זיך אליין אויך נישט, ברענגען מיר ארויס אויף דער אויבערפלאך אין די פארטריקע טעג, כדי זיך צו קאנען אפשיידן פון דעם שלעכטן וואס האט זיך איינגעגעסט אין א נרד, כדי צו דעפילדן דאס געבאטן פון זייעם יאר — תיקון, פאררעכטן.

מיר ווארטן נישט אויף דעם לעצטן משפט כדי אפצוגעבן השבון ווי אזוי מיר האבן זיך אויפגעפירט אין דעם לעבן. אלע יאר הייבט זיך דער יידישער לוח ניסן יום הדין, מיט טעג פון משפט, מיט טעג און וועלכע נאר דעם ווי מיר האבן זיך געמאכט אן חשבון הנפש, נאך דעם ווי מיר האבן פעסטגעשטעלט ווי ארעם מיר זענען אין מעשים ווי פארזינען מיר זענען אין חטאים, אין פוסטע אלוזיעס, האבן מיר דעם כוח אויסצופירן דעם תיקון, האבן מיר דעם כוח אויסצובעטערן צו פאררעכטן.

אויסצוטערן נישט נאר זיך אלס יחידים, נאר אנצוהענדן אונדזערע גאנצע מיט כדי די געזעלשאפט, די וועלט ארבעטונג זאל זיך פאררעכטן.
לחקן עולם איז דער ציל פון דעם טענטשן כוון די קאמפן וואס דער ייד פירט אין אנהייב כוון יעדן נייעם יאר, דאס איז דער קאמף צו באצוהענדן דאס ביזן, אין זיך און ארום זיך, צו פארבעסערן זיין לעבן און דאס לעבן פון זיינסלייכן. עס איז דער קאמף צו ענדערן — דא אויף דער וועלט און נישט ווארטן אויף דעם לעבן נאכן טויט — דאס לעבן וואס גאט האט אים געשענקט, כדי צו לעבן מיט צדק, שלום און אמת.

אט נאר וואס — אלץ צום אונטערשייד פון די אנדערע יידישע ימים-טובים — ראש השנה און יום כיפור האבן נישט נאר א יידישן אראקסער, נאר זיי זענען טיף אדורכגעדרונגען פון אן אוניווערסאלן גייסט. אונדזערע תפילות אין די ימים-טובים זענען מיר מתפלל פאר דעם גורל פון אלע מעלקער, דאס דער אנגע, „היום הרת עולם“ דעם אנהייב כוון לעבן אין גאנצען אוניווערס, ווי אויך דעם משה-טרוים, דעם גנדי ציל פון לעבן און וועלכע דער ש פאר דערמאנט, דערהייבט אונדזערע נשמה צו נישט געאנטע הייבן, כדי פון דארט, מיט דער מאס ון אייביקייט, צו קאנען בעסער פאר שטיין פאר וואס יעדעס ניי יאר איז פאר אונדז באשטימטעניק פ אונדזער פארזינענדיג אויפן וועג פון פלאנגעס, פון באנייען, כוון פאררעכטן סיי אונדזער לעבן אלס יחידים סיי די גאנצע מענטשהייט.

ראש השנה דער קאפ פונעם יאר איז אויך דער „יום הדין“, דער טאג פון משפט, ווייל עס איז א געלעגנהייט פאר חשבון הנפש, צו פרואוון זיך געוויסן. וואס האבן מיר אויסגעטון אין יאר תשל"ח וואס פארענדליק זיך מיט וואס גרייסן מיר זיך צו אריבערצוגיין די שוועל פונעם יאר תשל"ח, וואס הייבט זיך אן געלויבט העטן יתברך וואס אונדזער קהילה האט אויף דער פראגע מיט וואס צו ענט-ציל פון לעבן מיט דערמערטעדיקע רעאליזירונגען אלע געבטן — רעליגיעזן, קול-טורעלן, סאציאלע הילף א.א.וו. אין דעם קלימאט פון פולשטענדיקער רעליגיעז פרייהייט פון לאנד, זענען מעשיר אונדזערע קהילה-אינסטיטוציעס זייער געבענעשטע טעטיקייט, און גייסט פון דער יידישער סמולה, כדי צו באפרידיקן די רעליגיעזע נויטשטענדיקייטן. דאס אלץ איז גוט באקאנט פאר אלע מיטגל דער פון אונדזער קהילה, ווען דעם האבן זיך איבערצוגיין אויך די פילע געסט וואס האבן באווכט אונדזער קהילה אויך אין דעם יאר כוון פיל לענדער איבער דער וועלט, אנגעזענע פערזענלעכע קייטן פון יידישן לעבן פון ישראל און פון די תפוצות. אפילו אין די טעג פאר ראש השנה האט אונדזער ק ילה געהאט דעם גרויסן כבוד אויסצוגעמען דעם באוורן כוון דעם ראש הממשלה פון מדינת ישראל, ה' מנחם בעגין.

טייערע שוועסטער און ברודער, פון דער פערספעקטיוו פון דעם ביו איצט איבערגעלעבטן און מיטן ווילן צו גיין ווייטער אויף אונדזער וועג, לא יר בגעגענען דאס טייערע יידישע יאר תשל"ח מיט בטחון און אנטשלאסניק און מיר זאלן מיט אונדזער עטיקייט כארציי-תשל"ח מיט בטחון און אנטשלאסניק און מיר זאלן מיט אונדזער עטיקייט פאר אים זיין משחה, ווי איך דער גרויסער משחה פונעם יידישן קיבוץ פון רומעניע. דעריבער, ווערט בעסער, ווערט גערעכטער. קוקט איך נעסער צו אים איך, צו אייער קהילה אין אירע רעליגיעזע, קולטורעלע און הילף-אינסטיטוציעס, באטייליקט איך מער אין די אנטשטעלונגען פונעם ציבור אויסצוהאלטן יידישקייט, פארצווערן דאס לערנען תורה דעם חינוך הבנין, נישט צו פארגעסן די יידישע געשיכטע, נישט צו פארגעסן דורותדיקער ירושה. פארוענדט נאך בעסער אייער ענערגיע אייער סאלאנט און אייער באגרייפונג כדי צו ברענגען אייער צושטייער צום אויפבאן פון אונדזער טייער היימלאנד, די סאציאליסטישע רעפובליק רומעניע. קעמפט מיט נאך מער ענערגיע פאר, תיקון פאר א גערעכטער ארבעטונג אויף דער וועלט, און אין איר זאל הערשן שלום.

גאטס ברך וועט אזוי ארום אריינדריינגען אין אייערע הערצעל און אין אייערע היימען און איר מזה וזיין מיט א גוט יאר, א יאר אין וועלכן איר זאלט אלץ געניסן פון דעם טייערן טאג אונדז וואס מענטשן קאנען זיך ווינטשן אין לעבן — פון נשמה-צורדיקייט פון סיפוק הנפש.
לשנה טובה תכתבו!

ד"ר דוד משה רוזן

רב הראשי

פערזענלעכע פון דער פעדעראציע פון די יידישע קהילות פון דער סאציאליסטישער רעפובליק רומעניע

צייטשריפט

פונעם רומענישן רעליגיעזן יידנטום
דערשינט צוויי מאל אין חודש
101.09.1977 * * בוקארעסט

ראש הממשלה פון מדינת ישראל מר מנחם בעגין דער גאסט פון אונדזער קהילה

די באדינונגען פון פולשטענדיקער פרייהייט גאראנטירט כוון דער קאנסטיטוציע און די גע-זעצן פון דער סאציאליסטישער מלוכה, וואס שטאלץ פון יעדן איינעם פון אירע מיטגלידער וואס זאגן זיך ארויס קלאר זייער בירגערלעכע לאזאלטעס זענען דעם סאציאליסטישן רומעניע א גוט באטערלאנד פון אלע אירע זיין, און גלייכצייטיק געטויי דער תורה, דער אמונה, קולטור און אונדזערע יהודי-הערטן.
די ד זויקע געפילן האט אויסגעדריקט, פון דער ערשטער שעה דער רב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט"א אונדזערדיק צוזאמען מיט דער רבנית ביי דעם אפיציעלן קבלת פנים, אויכן אינטערנאציאנאלן מלי-סעלד בוקארעשטי אפגעפן אין פריארגן פון 25סטן אויגוסט 1977. נאכן האנטדרוק און הארציקן באגריסן זיך מיטן פרעמיער מאנאט מאנעסקו און מיט די איבעריקע אפיציעלע פערזאנען וועלכע זע-נען געקומען באגעגענען, האט מר מנחם בע-גין זיך דערנענטערט צום רב הראשי שליט"א האט אים ארומגעארעמט און האט אים גע-דאנקט פארן מסכים זיין אפצו זיין זיין רייע אין אויסלאנד וואס איז פון פרייע שוין

„זינט טאג, אין וועלכעס איז פראקלאמירט געווארן מדינת יש אל האב זיך נישט איבער-געלעבט אזעלכע עמציאני נדקע מאמענטן ווי היינט. די דאזיקע דערקלערונג וואס הער נכחה בענין האט אפגעגעבן תיבה נאך די פייערלעכקייטן פונעם קארטעספיל, סייטיק צו נאכט און דערנאך אי ערגעהערט עטלעכע מאל ביי פאר יעדעס יעלע נהיט. כאראקטע-רירן צום בעסטן, נייענע מיר, דעם דאזיקן אומפארגעלעכן באוור. אונטערנע ענדיק דעם דאזיקן באוור אויף דער אפיציעלע איינלא-דונג פון דער רומענישער רעגירונג, האט דער פרעמיער פון מדינת ישראל געהאלטן פאר ניי טיק אויסצוגיין די געלעגנהייט זיך צו באקע-נען פון דער נאעמע מיט לעבן און די רע-ליזירונגען זון דער יידישער קילה, פון איר זינט, האט אונדזער קהילה, געריט פון דער אי-מערקואכקייט, אים אויפגענו. ען מיט ווי-דקייט, רעספעקט און שטאלץ. שטאלץ צו קינען זיך פארשטעלן אויך מיט דער געלענדי-הייט אין אמתיקן ליכט נון אן אויטענטישער יידישער קהילה, וואס היט אויף און איז פון-שיך א טראדיציע פון העכער 5 יארהונדער-טער, וואס זעצט פאר איר עקזיסטענץ, נאך דער כוראדיקער תקנה פון דער שואה, אין

באוור פון פרוי און הער יצחק קארן

עולי רומניה און דער פעדעראציע פון די יידי-שער קהילות פון רומעניע, צו זייען קעגנזיי-טיקע אביעקטיווע ידעווע, די יידישע קהילות פון רומעניע זאלן קענען די עטיקייט פון דער ארגאניזאציע פון די אפשאטאמיקע פון רומעניע אין ישראל, און די לעצטע זאלן זיין אינפאר-מיר וועגן דעם לעבן פון די 68 יידישע קהי-לות פון רומעניע. די רעליגיעזע וועק די קי-נעטלערישע און געשיכטלעכע בייער פון וועכער זעקס יארהונדערטער יארן פון דער רומענישער יידישער קהילה, וועלן זיין א געמיינזאמער ציל צום פארשן פון ביידע ארגאניזאציעס. צו דעם צוועק וועלן ארגאניזירט ווערן באגעגענישן אין רומעניע ווי אויך אין ישראל און סע וועט צו-נוימגעשטעלט ווערן א פראגראם פאר געמיי-זאמער עטיקייט אויפן דאזיקן געביט.
די באגעגעניש איז פארגעקומען אין א האר-ציקער שטימונג.
ניי קבלת שבת פון 18טן אויגוסט 1977 האט דער רב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט"א ווארעם באגריסט די חשובע געסט, אונטערשטריי. נדיק די רייכע עטיקייט כוון מר יצחק קארן, סיי אויפן געביט כונעם אינטער-נאציאנאלן יידישן לע ון, סיי אין ישראל.
מר יצחק קארן האט געהאלטן א רעדע וועגן „אקטועלע יידישע פראבלעמען“.
לכ זוד די געסט איז פארגעקומען א מסיבה דעם 18טן אויגוסט, ביי וועלכער סע הארן זיך באטייליקט פערזענלעך קייטן פון דער קהילה. עס איז געווען אנוועזנט דעם אמ אסאדאר כוון מדינת ישראל אין בוקארעסט.

אין ראם פונעם באוור אין רומעניע, אויף דער איינלאנדונג פונעם אינסטיטוט פאר קול-טורעלע באציונגען מיט אויסלאנד, פון דער פרוי און הער יצחק קארן, פרעזידענט פון דער ליגע פאר פריינדשאפט יש אל-רומעניע און פון דער ארגאניזאציע פון די עולי רומני, זענען זיי געווען עטלעכע טעג די געסט פון אונדזער קהילה.
דעם 17טן אויגוסט ד"ר איז פארגעקומען א באגעגעניש מיטן פרעזידענט פון דער פעדערא-ציע כוון די יידישע קהילות פון רומעניע.
דער פרעזידענט פון דער פעדעראציע, הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט"א האט אל-דעם באגריסט די געסט, פרועזידענט פון דער פרוכפערדיקע עטיקייט פון מר יצחק קארן, סיי אין ראם פון געזעלשאפטלעכן לע פון ישראל סיי אויפן געביט וועלט-החדות.
מר יצחק קארן האט אויסגעדריקט זיין סאטיס-פאקציע וואס עס איז אים געגעבן געווארן די געלעגנהייט ווידער צו באהאנדלען דאס גרויס-ציגיקע ווערק פון אפמירן מיט די קהילה-אינט-טיטוציעס, פון יידישער קולטור און סאציאלער הילף, וואס פירט אויס די פעדעראציע, אונטע-דער אנטי-ערשאט פון רב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט"א, א פראמינענטע פערזענע עכ-קייט כוון היינטצייטיקן יידנטום. דער גאסט האט אנגעוויזן אז די מוסדות פונעם רומענישן יידנטום זענען א ביישפיל פאר די אנדערע קהי-לות פון דער וועלט.
סע זענען באהאנדלט געווארן פראל לעמען צו שטארקן די פארבינדונגען צווישן וסתדרות

פערזענלעכקייטן בעת דער מסיבה לכבוד מר יצחק קארן

